Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 9 апрель, • 1977 шу • № 43 (5710). • Мах 2 кеп.

Л. И. БРЕЖНЕВА Я. АРАФАТАЦА ХИННА КЪАМАЬЛ

7 апреле КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева Кремле тIанийцар Москве доттагIлен визитаца вена Палестина мукъаяккхара Организаце исполкома Председатель Ясир Арафат.

ДоттагIлен хьале чакхдаьлар къамаьл. Къамаьл деча хана керттера теркам тIабахийтар Гаргарча Малхбоаленерча хьала а Израильски агрессех хьахиннараш дIадахара а, кхохкама кхераме кхуврч дIабаккхара, цу районе тешшаме машар оттабара тIехьа берригача Iарбаша лоаттабеча къовсама палестински болама лоархIама. Белгалдаьккхар, Iарбий Малхбоалене антиимпериалистически фронт мел яр духьа, ворхIе даь хана денз Iарбий хинна лаьтташ израильски оккупаци йолча дIалийцачара дIа ца хоцийтар духьа цхьадола империалистически гIозараш Израилаца барта а даха Гаргарча Малхбоалене цхьан кога тIа даккханза долча хьалах пайда эца гIертилга.

Л. И. Брежнева белгалдаьккхар, укх тIехьарча шерашка духьале яра палестински боламо палестински Iарбий законагIа йола къаман бокъонаш лораеш дикка доккхий толамаш даьха хилар, цох Iарбий къаман - кортмукъален болама хьалхалаттача отрядех цаI хинна хилар. Цунца цхьана цо хьакхайкадир Палестина Iарбий халкъа законагIа йола къаман бокъонаш Iалашъяр, ший лоIаме хила бокъо ялар, кхычарех тийша хIама доаца палестински пачхаьалкхе вIашагIйоллар цох дIакъоастаде йиш йоаца хIама долга теркал а деш гаргарча малхбоаленера гIулакхаш масса а оагIорахьара вIаштIехьдахара тIехьарэ КПСС-е Советски пачхаьалкхени никъ принципиальни хилар. Гаргарча Малхбоаленах йолча Женевски машара конференце юкъе Палестина мукъаяккхара Организаце викалаша дакъалацара массаза а тIехьа я Советски Союз.

Я. Арафата дийцар Iарбий палестински халкъо ший къаман хьаштий духьа лоаттабеча къовсамах, дукха ха йоаццаш чакхъяьнначa Палестински къаман совета XIII сессе итогех хоам бир. Цо цIаькха а хьахкайкадир духьале яра палестински боламо дIахо йодача хана а империализмои реакцеи леладечарна духьала къовсам лоаттабергболга, Советски Союза, социалистически содружества дерригача мехкашца доттагIлеия вIаши цхьана гIулакхаш леладареи бувзамаш чIоагIдергдолга. Я. Арафата Палестина Iарбий халкъа цIерагIа Советски Союза чIоагIа баркал аьлар цо законагIа йола къаман бокъонаш бахьанце палестински халкъо лоаттабу къовсам леррагIа а массе оагIорахьара а хьаллацарах.

Л. И. Брежнева аьлар, Советски Союзо массаза хьал а лийцад, хьал а лоац Палестина Iарбий халкъ, паргIато, кортамукъале, социальни прогресс, гIулакх массе а оагIорахьа политически цхьан кога тIа даккхара, цу районе нийсхони тешшамеи машар оттабара тIехьа къовсам лоаттабеш дола Гаргарча Малхбоаленера кхыдола халкъаш. Денал долча палестински къовсамхоша цу лерхIарашка кхачар духьа шоай мугIараш дIахо а кхотадеча доккхий толамаш дахар ловш ловца баьккхар цо.

Октябра 60 шу дизара накъадолхаш

СИЙЛЕ ХИЙЛА ХЬАЛХАЛАТТАРИЙ!

КПСС обкома бюрос, Нохч-ГIалгIай АССР-а Министрий Совето, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо 1977 шера хьалхарча квартале хьайбай продукташ дукхагIа яхаран кийчъяран тIехьа лелаяьча социалистически яхьа итогаш яьй.

Республикански газеташ тIа чIоагIдаьча Сийлен Доска тIа дIаязъяьй:

РАЙОНАШ:

ГРОЗНЕНСКИЙ,

Яхье хьалхара моттиг яккхарах цунна хьожаьяй КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байрахх.

Дулх кийчдара квартальни план районо кхоачашъяьй 120 процент, е соахка цу хана хинначунца нийсйича 163 процент, шура — 112, фуаш — 105 процент. Колхозашеи совхозашеи дукхагIа дебадаьд хьайбаши коатIазара оалхазараци.

УРУС-МАРТАНОВСКИ,

яхье шоаллагIа моттиг яьккхар.

Дулх кийчдара квартальни план районо кхоачашъяьй — 107 процент, е соахка цу хана хинначунца нийсйича — 118 процент, шура — 117 процент.

Белгалъяьхай дика болх баь Ачхой-Мартановски, Шалински, Назрановски районаш.

Яхье котдаьннараш лаьрхIад:

БОАХАМАШ:

Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоз;

Грозненски района «Атагинский» совхоз;

Наурски района «Красное Знамя» яха колхоз;

Урус-Мартановски района «Гойтинский» совхоз;

Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз;

ФЕРМАШИ БРИГАДАШИ

Наурски района Ленина цIерагIча колхоза шурий комплекс;

Грозненски района «Гикаловское» яхача ОПХ шурий ферма;

Малгобекски района Г. Ахриева цIерагIча совхоза № 1 йола шурий ферма;

Надтеречни района «Верхне-Наурский» совхоза шурий ферма;

Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза № 1 йолча отделене шурий ферма;

Урус-Мартановски района Мичурина цIерагIча совхоза шурий ферма;

Шалински района Ленина цIерагIча колхоза шурий ферма;

Шелковской района «Красный пахарь» яхача колхоза шурий ферма;

Шелковской района «Коминтерн» яхача колхоза жа Iуй бригада (воккхагIа вола жа Iу И. М. Атурбаев).

ПРОИЗВОДСТВЕ ХЬАЛХАЛАТТАРАШ:

Алгарханова Х. — Гудермесски района «Терек» яхача совхоза доярка;

Албакова Т. — Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза доярка;

Астамирова М. — Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза доярка;

Бойко А. В. — Гудермесски района «Гудермесский» совхоза хьакхарч лелаер;

Бахмадов М. Д. — Малгобекски района Г. Ахриева цIерагIча совхоза воккхагIа вола жа Iу.

Висикаева А. — Наурски района «Красное Знамя» яхача колхоза доярка;

Губиева Р. — Малгобекски района «Кавказ» яхача совхоза хьакхарч лелаер;

Джабраилов М. — Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза техник-осеменатор;

Даурбекова З. Т. — Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза доярка.

Дугиева С. Я. — Назрановски района «40 лет Октября яхача совхоза доярка;

Залина М. А. — Сунженски района «Победа» яхача колхоза Iаьсий лелалер;

Исакова А. — Ножай-Юртовски района XXII партсъезда цIерагIча колхоза Iаьсий лелалер.

Исиратов А. — Советски района Орджоникидзе цIерагIча колхоза Iаьсий лелалер.

Ибаков А. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза воккхагIа вола жа Iу.

Кадырова Д. — Шалински района «Автуринский» совхоза доярка;

Каткова М. Ю. — Наурски района Ленина цIерагIча колхоза доярка;

Моисеева А. С. — Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза доярка;

Магомадова С. — Шелковской района Ленина цIерагIча колхоза доярка;

Музаева Я. — Грозненски района «Атагинский» совхоза доярка;

Осаев Д. — Шалински района Куйбышева цIерагIча колхоза бежа Iу;

Сигаури З. — Ачхой-Мартановски района «Бамутский» совхоза доярка;

Сапарбаев Д. — Сунженски района «Серноводский» овцесовхоза жа Iу;

Терехова Н. П. — Сунженски района «Победа» яхача совхоза доярка;

Темирбулатова П. — Урус-Мартановски района «Горец» яхача совхоза доярка;

Тумхаджиев Д. — Веденский района Орджоникидзе цIерагIча колхоза бежа Iу.

Умхаджиева М. — Урус-Мартановски района «Горец» яхача совхоза доярка;

Хажбахмадова З. — Грозненски района «Юбилейный» яхача совхоза доярка;

Хамдулаева А. Б. — Шалински района «Кавказ» яхача птицефабрика птичница;

Чагаева С. — Грозненски района «Гикаловское» яхача ОПХ доярка;

Юсупова М. — Надтеречни района «Новогорский» совхоза доярка.

КВАРТАЛЬНИ ПЛАН — ХАНАЛ ХЬАЛХА

Карабулакски химически реагентий завода болхлоша Даьхенна рапорт делар укх шера хьалхарча квартала план ханал кхо ди хьалха кхоачашъяьй аьнна.

Бетта юхедисача кхаь дийнахьа планал совгIа 40 эзар сома продукци арахийцай предприяте.

ХIара ди массаза доал низ болаш хьайоагIа коллективе «ДикагIа къахьега, балха дикали эффективности лакхъе» яхача девизагIа химикашта юкъе яьржа социалистически яхь. Цу яхье тоъал хIама карагIдувларца белгалбаьннаб: аппаратчик Балдина Валентина Михайловна, болхло Масленикова Лидия Григорьевна, котельне слесарь Циблин Иван Иванович, иштта дуккха кхыбараш.

И. КОСИВЧЕНКО,
завода планови отдела начальник.

* * *

Сийлахь - боккхача Октябра 60 шу дизара сийна яьржача социалистически яхье къаьстта дика толамаш доах «Грозэнерго» № 2 йолча Теплоэлектроцентрала коллективо. ЙIовхален электрически энерги яккхара укх шера кхаь бетта план ханал хьалха кхоачашъяьй энергетикаша.

Социалистически яхье баьннача энергетикаша иштта йоакхо ю доагор даккхарга дIадодар чухьпахьдаккхара. Цу хьакъехьа дикка хIама карагIдоалаш болх бу турбинай машиниста Т. Крикорьянца, электрослесараша Н. Гудковеи, Ю. Степанченкоси, мастераша А. Еидовицкеи, П. Рыжинеи.

№ 2 йолча ТЭЦ-а коллективо бокъонца кийчо яьй кастта хургдолча Ерригсоюзни субботника. Цу дийнахьа 600 саг хургва предприяте коаи гонахьарча моттигашкеи гаьнаш дIайогIаши, кIираш етташи, лостам беши.

Х. СУРУДЖАНЦ.

ДАЬХЕННА — ДУКХАГIА ПРОДУКЦИ

Цу уйланца къахьегаш ба укх юбилейни шера Шалински района «Южный» совхоза баьцадаараши сомий бешамаши лелаераш.

— Тха коллективо дег тIара къовбалдаь тIанийцад СССР профсоюзий XVI съезде КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева даь къамаьл, — йоах совхоза директора Р. Шатаева. — Цу боккха чулоацам болча къамаьло хьинар айдаьд тха болхлой, хьалхашка латта декхараш толаме кхоачашде оарцагIбаьхаб уж.

ХIаьта декхараш доккхий да совхоза коллектива. ПланагIа 5225 тонн йолаш пачхаьалкхенга дохка лаьрхIад 6300 тонн баьцадаараш. Бешамашка къахьегараша дош деннад 2600 тонн сом Даьхенна дIабала, план 2500 тонн йолаш.

ТIанийца доккхий декхараш дизза кхоачашдар духьа яьржача социалистически яхье дакъа лоацаш ба массе бригадашкара къахьегамхой. Цу яхьа хьалха латт Октябрьски революце орден лелаеча Алимханов Зайнде, Къахьегама ЦIеча. Байракха орденаш лелаеча Магомадова Айхолама, Магомадов Хьамзата иштта Алавдинов Лом-Iаьлас кулгалду баьцадаараши сомий бешамаши лелаеча бригадай коллективаш. Цар ханнахьа дIадийцад хьалха дув баьцадаараш, дика чакхдаьхад сомий бешамашкара балхаш.

— Тха бригада коллективо дика къахьийгар соахка, — йоах бригадира нов. Алавдинова. — Планал совгIа пачхаьалкхенна оаха дIабелар 800 тонн сом. Иштта болх барах доккха ахчан совгIат делар тха бригадана. Уж толамаш чIоагIдеш къахьегаргда оаха Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузача укх юбилейни шера. ХIара гектара тIара оаха чуэца лерхI 170 центнер (план 150 центнер) баьцадаараши 120 центнер (план 97 центнер) сомий.

Уж декхараш дизза кхоачашдар духьа дукха балхаш чакх а даьхад, хIанз чакх а доах Алавдинов Лом-Iаьлас кулгалдеча баьцадаараши сомий бешамаши лелаеча бригада коллективо.

Кхоачам хиллал минеральни удобренеш тоссаш хьаьндаьд баьцадаараш дIадийна кхаш, хий диллад, сомий бешамашка молхаш техай, гаьнаш еIай.

Алавдинова кулгалдеча бригадаца массехк звено я. Царна юкъе лелаеча яхье даим хьалха латташ хьайоагIа Цехаева IайнаIа кулгалду комсомольско-кагирхой звено.

— Тха звеноца 28 кхалсаг я, — яхаш дувц Цехаева IайнаIас. — Царех цхьабараш укх шера керда баьхка ба. Царна новкъостал ду оаха. ХIанз гаьнашта кIираш тохаш да тхо, укх деношка хий дилла а долалу. Са звенос доккха декхар тIанийцад. Хьувкъам лакхбар духьа яхь лаьцача кубански ялаташ леладераша дIадоладаь гIулакх хьал а лаьца, тха звенои коллективо дош деннад хIара гектара тIара планал совгIа 23 центнер сомий 20 центнер баьцадаараши даха.

О. ШАДИЕВ.

КХОАЛАГIА МЕХКДАЬТТА КIЕЖ

Октябра 60 шу дузача юбилейни шера къаьстта дика къахьег Карабулакски бурув тохара балхий управлене бурувдеттараша. Дикка тIехкхоачашъяьй цар февралеи мартеи беттай план. Март бетта планагIа 5 эзар метр бурув тоха дезаш хиннача цар техар 5647 метр бурув. ТIа-тIа уж къахьегама толамаш тоадеш къахьегаш ба уж укх апрель бетта а.

Къаьстта бурувдеттараштa боккха кхаъ хулаш гIулакх хилар номераш 72, 43, 54 йола скважинаш яьха ялар. Тохкама балхаш даьчул тIехьагIа цу кхаьнне а мехкдаьтта кIеж техар укх деношка.

Уж скважинаш йоахача а тохкача а хьинаре къахьегаш хилар мастераш Редьков Николай Васильевичи, Буняев Александр Васильевичи керте латта бригадаш. Шоай новкъосташта хьоккхам телаш къахьегаш хилар бурувдеттараш Кошелев Владимир, Жиденов Анатолий, бурувдеттарий гIончаш Петряков Павел, кхы дуккха бараш а.

А. БАКАЛЮК.

16 апреле — коммунистически субботник

ДИКА КИЙЧБЕННАБ НАЬСАРХОЙ

Къаьстта дика кийчо яьй укх шера 16 апреле хулача Ерригсоюзни коммунистически субботника Назрановски района къахьегамхоша. Коммунистически субботнике дакъа лоацаш хургва районера 31100 саг, царех 4039 болхло производстве къахьегаш хургва, вожаш массайолча предприятешка, юрташка, городе Назране лостам беш хургба.

Ерригсоюзни коммунистически субботника лерттIа кийчо яра балхаш хьалххагIе а дIадоладир районерча къахьегамхоша. ШоллагIча апреле тайп-тайпарча промышленни предприятешка, организацеша коммунистически субботник даьд. Тахан ийслагIча апреле предприяте коа, гонахьарча моттигашка, улицашка лостам беш, гаьнаши кIотаргаши дIайогIаш ба Назрановски «Электроинструмент» завода болхлой, цига микрорайоне бахаш бола нах.

Ерригсоюзни коммунистически субботник долча дийнахьа кхыча деношкарчул хьинарегIа къахьега а башха-дика толамаш даха а социалистически декхараш тIанийцад района къахьегамхоша. Духхьала цу цхьан дийнахьа цар арахецаргья 168356 сома маьха тайп-тайпара продукци. ХIаьта 16 апреле шоаш даьккха 9400 совгIа сом алапи иттлагIча пятилетка фонда юкъедахьа лерхI цар.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

•

ПЯТИЛЕТКА ФОНДЕ — 8100 СОМ

В. И. Ленина ваь 107 шу дузача ден сийна укх шера 16 апреле Ерригсоюзни коммунистически субботник дара москвичаша дIадоладаь дика гIулакх чIоагIа рэьза хинна хьаллаьцад МагIалика района къахьегамхоша. Цу денна дика кийчо яьй цар. Ерригсоюзни коммунистически субботнике дакъа лоацаш хургва районера 20250 саг, царех 3262 болхло къахьегама вахте латташ болх беш хургва, городе, нах бахача юрташка, улицашка, предприятешка, лостам беш, гаьнаши кIотаргаши дIайогIаш хургва 16988 саг.

16 апреле района къахьегамхоша арахецаргья итташ эзараш сомий маьха тайп-тайпара продукци. ИттлагIча пятилетка фонда юкъехьоргда цар 8100 гаргга сом.

К. БАШИРОВ.

ХьажкIаш дIае кийчле

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара сийна йола къахьегама вахта дIахьош ба вай республика кхаш леладераш. БIаьстан балхаш цар дика чакхдахарах тийша хургда укх юбилейни шерара декхараш толаме кхоачашдар.

Хьалхарча декхарах дика лоархIабеннаб уж. Ханнахьа, агротехника бокъонаша ма-яххара дIайийра цар бIаьстан юххье юв юртбоахама культураш. Дуккхача боахамашка дика дегI дахьаш тIайоалаш я уж хIанз.

ХIанз чIоагIа бехктокхаме ха я республика хьажкIаш лелаераштa. Укх деношка, вешта аьлча 12—15 апреле дIаболалургба дукхагIча боахамашка ялатаи силосаи лаьрхIа хьажкIаш дIае. Из лоархIаме кампани дика чакхъяккха хьажа беза механизатораш.

Цхьабакъда, хьажкIаш дIаюв ха хьатIакхоачаш латте а, дукха боахамаш да хIанз а кхоачам боллаш дIае хьажкIий фу доацаш.

Хьаэцаргья вай лоаман районаш — Советски Веденски. Укхаза цхьанна а боахаме тоъам хиллал дIаде хьажкIий фу дац. Иштта хьал да Надтеречни Шелковской районий совхозашкеи колхозашкеи.

Назрановски района боахамашка а кхоачам хиллал дац дIаде хьажкIий фу. Духхьал цхьа «40 лет Октября» яха совхоз мара яц цу гIулакхa бизза кхоачам баь. ХIаьта из район, вайна ховш ма-хиллара, Iалаьмате дукха хьажкIаш дIаювш я ялатаи силосаи лаьрхIа. Духхьал цхьан «Назрановский» совхозе тоъац 30 тонн хьажкIий фу. ХIанз цигарча боахамий кулгалхой, специалистий эггара саготагIа долча декхарех цаI да хьажкIий фу сихха Iалашдари из ханнахьа дIадера де мел эшар вIаштIехьдаккхари.

ХьажкIий фу тоъаш дац Сунженски района XIX партсъездеи ЦIеча Эскареи цIерагIча колхозашка, Шалински района «Автуринский» совхозе, иштта кхычахьа.

Гаргакхоачаш латт дуга дIадув ха а. ХIанз а 200 тонн совгIа дIаде фу доацаш я Гудермесски районера «Терский» яха совхоз. Шелковской района «Коминтерн» яхачеи Менжинске цIерагIчеи колхозашка хIанз а дукха дуга да дIадувча боарамга кхоачашданза.

ХьажкIаш дIае дика кийчлуш ба Грозненски района «Атагинский» совхоза звеноштара механизатораш. Гурахьа аьхача, моттигерчеи минеральни удобренешца хьаьндаьча лаьтта хьажкIаш дIаювргья Социалистически Къахьегама Турпала Гайтамиров Ширванеи цунца яхье ваьннача Вагапов Байкеи кулгалдеча механизированни звенои коллективаша. ДIаде фу а кхоачам боллаш да цар. ХIанз механизатораш кхашка макха боаккхаш, культиваци еш лаьтташ тоадеш ба хьажкIаш дIаера.

ХьажкIаш дIаера эша кхоачам - дика вIаштIехьбаьккхаб Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхозерча Гелисханов Ювсупа, Даурбеков Яхьяс, Кодзоев Бахьаудина, «Назрановский» совхозерча Хачубаров Хьадиса, Шалински района «Шалинский» совхозерча Юсупов Лом-Iаьлас, иштта кхычар кулгалдеча механизированни звенойи отрядийи коллективаша.

Лакхе белгалдаьха кхоачамбоацараш дIа а даьха, хьажкIаш сихагIа дIаера, механизаторий балха хьовзам хургбоаца гIулакх вIаштIехьдаккхара йоакко еш хила беза колхозийи совхозийи кулгалхой, специалисташ.

С. АКАЕВ,
республика юрта боахама министерства воккхагIа вола агроном.

Къонача дояркай дош

Шалински района «Джалка» совхоза ионагIа болча къахьегамхоша Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна доккхий социалистически декхараш тIанийцад. Яхье хьалха латтараштa юкъе я совхоза дикагIа йола доярка Умарова Валентина. Укх шерара ший декхар 7 ноябрь тIакхоачаш кхоачашде чIоагIо яьй цо. Валентинас ший дош кхоачашдергхиларах шеко яц, хIана аьлча ийслагIа пятилетка кхоачашъяьй цо диъ шера, хIаьта иттлагIча пятилетка хьалхара шера план — ийс бетта.

Советий Iаьдала 60 шу дизара сийна доккхий толамаш даха аьнна берригa дояркаш тIахьийхаб ВЛКСМ ЦК «Молодой гвардеец пятилетки» яха знак лелаеча Умарова Валентинас.

З. БЕРСАНУКАЕВА.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча

Совета массазарча комиссешка

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДОАЛАХЬЕ ЛОРАЕ

Нохч-ГIалгIай АССР законодательни предположенеи комиссе ший аргIанарча заседане дийцар кхачан промышленноста министерства предприятешка социалистически доалахье лораярах дола дош. Цу хьакъехьа доклад йир кхачан промышленноста министра нов. В. А. Викторова. Из дош дувцача дакъа лаьцар комиссе членаша нн. Д. К. Безугле, Р. И. Крючковас, А. П. Прокопова.

Комиссе белгалдаьккхар, кхачан промышленноста министра нов. Викторова доагIар хьа ца дехилга, халкъа рузкъа кулгаш тIакхувдадераштa тIатеIIа къовсам ца лоаттабелга, уж обществаиа духьалара гIулакхаш хьахилара бахьанаши хьалаши ца техкилга. Министерстве ледара лелабу кадраш хьахержареи царна кхетам балареи болх. 1976 шера алхха маьхк еча комбинате балха дIаийцав 219 саг, хIаьта балхара дIаваьннав 204 саг. Министерства предприятешка хIанз а тIехь болх беш бя хьалхагIа лийца баьхка нах, масала, Шалински райпищекомбинате ва хьалхагIа набахта чуваьлла кхо заготовители цхьа кладовщики.

Министерства предприятешка дукха ду кегий къоалаш, хIаьта уж дечарна духьала лира къовсам лоаттабац. Моттигаш хул цкъа даьчар кхы а къоалаш деш. КIезига моттигаш хилац материально-бехктокхаме болча наьха недостачаш хулаш.

Дуккхача предприятешка ледара леладу дIаухийтача хьоара учет елга, из бахьан долаш цхьадолча дийнахьа доагIачул совгIа дIадахийта хьоар вокх дийнахьа юхаметта оттаду. Бакъда цу фактай боагIача тайпара мах бац, хIаьта цу гIулакха бехке барашкара доагIар хьадехац.

Дукха зенаш ду во продукци арахецар бахьан долаш. Брак йолаш продукци къаьстта дукха арахец Гудермесскии Малгобекскии маьхк еча заводашка. Маьхк боарамал яйгагIа хиларах халкъа тIахьожама органаша брак яьй 9,6 тонн, бакъда, бехкебараш хIама ца оалаш битаб.

Тара реалбазана ханнахьа юха ца телар бахьан долаш доккхий зенаш хул предприятешта. Тарах пайда эцилгеи лелаелгеи воча хьал тIа да минеральни хий арахецача Ачалкхерча заводе. Цига укх массехк шера 900 эзар бIеха шуша Iайнай, хIаьта уж атта йохаргйолча тайпара хьалъетта латт.

Кхачан промышленноста министерствос эсала тIахьожам лоаттабу социалистически доалахьенна растраташ ярцеи цунна къоал дарцеи къовсам лоаттабара дола законодательство кхоачашдара тIехьа, профилактически болх тоабара хайра хIама дац, шеррача общественноста: халкъа тIахьожама группайи постийи, халкъа дружинай, профилактика советий, новкъостий судий торонех лерттIа пайда эцац.

ТIанийцача соцам тIа белгалдаьд социалистически доалахье лораечара цIенхаштта кхоачамбоацараш дIадахара де мел дезаш дола гIулакхаш.

Парте райкоме хинна совещани

Селхан город Грознерча парте Ленински райкоме районерча предприятей учрежденией, организацей предприятей кулгалхойи юххьанцарча партийни организацей секретарийи совещани хилар. Цига дийцар 16 апреле хургдолча Ерригсоюзни ленински коммунистически субботника а 1 Мая цIейна а кийчо яра хьакъехьара дешаш. ХIаьта иштта парте райкомо партийни организацешта тIадиллар моттигерча Советашка хургдолча хоржамашца дувзаденна агитпункташ хьаеллалга, цар болх вIаштIехьбоаккхилга, харжархошта юкъе беш бола политически болх тоабелга.

Рабселькорий республикански слет

Селхан Грозне парте Нохч-ГIалгIай обкома политически просвещене ЦIагIа рабселькорий республикански слет хилар «Грозненский рабочий» газета хьалхара номер араяьнна 60 шу дизара хетаяь. Укхаза гулбеннабар республика кепайоазон активисташ, республикански, районни, дукха тираж йолча газетий редактораш, промышленни предприятей, колхозий, совхозий партийни организацей секретараш, кулгалхой. Иштта слете бар хьаьший: «Правда» корреспондент Ю. В. Мокеев, «Дагестанская правда» редактор Н. В. Комиссаров, «Социалистическая Осетия» редактор Х. А. Гокоев, «Кабардино-Балкарская правда» редактор Б. П. Черемисин, Черсий-Балкхаройчен «Ленин гъуэгу» газета редактора заместитель С. Ж. Мирзаканов, «Коммунизмг жол» газета бехтокхама секретарь С. С. Гуртуев. КПСС Дагестански обкома газетно-журнальни издательства директор Э. М. Мамедов.

Лоаца дош а оалаш слет хьайийллар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара **А. В. Власова**.

Слета берригача доакъашхоша дог айденна хорж сийлен президиум КПСС ЦК Генеральни секретарь новкъост Л. И. Брежнев керте вола Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Политбюро.

Парте обкома хьалхарча секретара А. В. Власова Iодеш «Грозненский рабочий» газета РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота ялар ах дола Указ. Грамота дIалу газета редакторга Д. К. Безуглега. Цул тIехьагIа А. В. Власова Iодеш парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума, Министрий Совето дайта моарша.

«Грозненский рабочий» газета 60 шу дизара а КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъяра даькъерча рабселькорий декхарий а хьакъехьа доклад йир «Грозненский рабочий» газета редактора **Д. К. Безугле**.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума УказегIа редакце а издательства а болхлошта, рабселькоршта НГIАССР культура заслуженни болхло яха сийлен цIераш, сийлен грамоташ елар. Уж совгIаташ дIаделар Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела **Х. Х. Бокова**.

Халкъа тIахьожам

ХАЛКЪА ТIАХЬОЖАМА РЕСПУБЛИКАНСКИ КОМИТЕТЕ

ПАРТЕ СОЦАМ КХОАЧАШБАРА ЙОАКХО Е

Белгалдаккха доагIа халкъа тIахьожама Урус-Мартановски районни комитето а района дукхача группаша а партийни организацей кулгалца «Латвийски ССР халкъа тIахьожама органашта партийни кулгалдарах» бола КПСС ЦК соцам кхоачашбара хоадам бола болх чакхбаьккхалга. Экономически социальнии декхараш кхоачашдеча партийни органашта хьинарегIа новкъостал лоаттаде йолаенна уж. Шоай керттера терко цар тIаухийт производства эффективность лакхъяра, халкъа боахама дерригача доакъошка балха дикал тоаяра КПСС XXV съездон КПСС ЦК октябрьски (1976 ш.) Пленумон хьалхашка оттадаь декхараш юрта боахам дIахо дегIабоалабара оттаяь мероприятеши кхоачашъелга мишта леладу хьожаш тIахьожам лоаттабелга вIаштIехьдаккхара.

ТIахьожам лоаттабелга корта болаш вIаштIехьдаккхар духьа районни комитет тохкам бара, гIулакх лорзагI ца далийтара хьалхе йоакхо яра, кхоачамбоацараш дIадахара гIулакхаш айхха цхьана дийза чакхдоахилга Iалаще гIерт. Партеи правительстваи решенеш, паччахьалкхен планаш кхоачашъяра даькъе боахама кулгалхошкара доагIар дукхагIа хьадеха баьнаб.

Тохкамаш деш хьагучадаьхараш дIадахара де эшар дар бахьан долаш соахка а карарча шера а дуккха юртбоахама продукци, минеральни удобренеш, доакъар ца дойта, 92 тонн доагоро-смазочни материалаш кхое йиш хилийтай. Халкъа тIахьожама органий новкъосталца района аьттув баьннаб 1976 шера паччахьалкхенга ялат, баьцадаараш, сом, шекара свекла, дулх, шура йоххара заданеш кхоачашъе. Дуккхача боахамашка хьайбай продукташ йоххара укх карарча шерара заданеш кхоачашъю.

КПСС ЦК дIадехараш кхоачаш а деш, районни комитето тоадаьд группаштеи посташтеи кулгалделга, цар шоай болх хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тIаберзабаь лелабелга Iалащде гIерт, царгара хьауха хоамаш дикагIа теркалду, цар предложенеш, боламаш хьаллувц. Дукха даьд халкъа тIахьожамхойи штате боацача активистийи мугIараш тоадара.

Цунца цхьана Урус-Мартановски района халкъа тIахьожама органий болх КПСС ЦК дIадехарашка хьежжа ба ала йиш йолаш бац. Районни комитето Iалашдаьдац ерригача группашка, посташка болх инициативно хьабайтилга, шоашта хьалхашка латта декхараш царга тешаме кхоачашдайтилга. Цхьайолча группаша, белггала аьлча, «Солнечный» совхоза (председатель нов. Токаев С.), № 4 йолча наькъий участка (председатель н. Шимаев С.), № 7 йолча юкъерча школа (председатель н. Вагапова Х.), Гехински юрта Совета (председатель н. Астамиров В.), иштта кхычар шоай болх ледара бу, шоаш тохкамаш деш нах кIезига юкъеоз, экономика, культура лоархIаме дешаш теркал ца деш дут, лерттIа болх бац резерваш хьагучаяхара, партийни, советски, боахама органашта хьалхашка кIезига увттаду производствера, наха гIулакх деча сферера болх тоабарца дувзаденна дешаш.

Районни комитето а группаша а ду цхьадола тохкамаш сихбалеи тIагIоллеи чакхдахарца кхоачамбоацараш хьахулийта бахьанаш хьагучадахац, гIулакхага хьожаш хьагучадаьккхар кхетамца къоастаделга, хоадам бола решенеш тIанйелга Iалашдац, шоаш тIанйду соцамаш кхоачашдара тIахьожам лоаттабара, халкъа тIахьожамхой балха гIулакхаш наха шерра дIадовзийтара кIезига йоакхо ю.

Халкъа тIахьожама Урус-Мартановски районни комитет (председатель н. Такаев З. Х.) декхарийла ю укх соцам тIа белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадахара де доагIар де. Комитето, группацен посташен шоай керттера теркам тIаахийта беза КПСС XXV съездон КПСС ЦК октябрьски (1976 ш.) Пленумон хьалхашка оттадаь декхараш кхоачаш а деш, района экономика дIахо дегIайоалаяра, 1977 шерара плани социалистически декхараш толамца кхоачашдара лоаттабу тIахьожам чIоагIбара.

ТIайнцар кхоачашдара тIахьожам лоаттабара практика дIахо тоа я еш, цох хьахур доккхагIа хулга Iалашде деза. Комитето а группаша а шоай балха планировани елга тоаданза даргдац, тохкам бара эггара лоархIамегIа дола дешаш хьакъестадарца къаьст-къаьстача участкай, предприятей, организацей, боахамий балха гIулакхаш тоадаь ца Iеш экономика цхьадолча доакъой а болх бокъалгахьа баккхар вIаштIехь а доахаш. Тохкам комплексно белга вIаштIехьдаха деза, предприятейи боахамийи балха гIулакхашка массе оагIорахьара хьожилга, чура резерваш хьагучайоахилга, экономе режими хIаман кхоми бар, социалистически доалахье лораяр мишта латт хьожилга Iалаш а деш.

ЭШШАЧА БОАРАМЕ ХЬАЙЙЕ ЕЗА...

НГIАССР халкъа тIахьожама комитето баьча тохкамо гучадаьккхад РСФСР торговле Министерства 1974 шера 10 сентябрера приказ кхоачашдара боагIаш бола тIахьожам ца лоаттабар бахьан долаш республика мах беча организацейна промышленноста юхаерзае еза кизга консерви банкаш лоаттаяреи бахача нахагара уж хьанйяреи заданеш даим кхоачашъеш йоацилга. 1976 шера ах литр чуйода 6 миллион банка хьагулъяра енна задани 87,9 процент мара кхоачаш ца еш йисай, цу даькъе машиннаькъа Грозный станце ОРС-а — 21,4 процент, хьун боахама ОРС-а — 60,4 процент, «Грознефтеоргсинтез» ОРС-а — 81,4 процент, респотребсоюза — 78,3 процент.

Къаьстта во латт из гIулакх «Консервплодоовощ» объединене, «Грознефть» объединене УРС-е.

Банкаш, шушаш хьанйяра эша пункташ хьеллара 1976 шерара задани кхоачашъяьяц республике. ЛаьрхIар 21 пункт хиннача метте хьаяьр 7 мара яц. Къаьстта во латт из гIулакх город Грозне йистошкарча моттигашка. Укхаза соахка хьаелла езаш хиннача шийттнена меттел пхиъ мара пункт хьаяьяц.

ХIаьта йолаш йола дукхагIйола пункташ лерттIа вIаштIехьъяханза, тишача, аххан замалахьарча ларекий хьисаперчеи болх хьабара готтачеи помещенешка я. Цига цхьаккха механизаци а приемщикашта болх хьабараи бахача наха эша гIулакх лоаттадараи хьалаш а дац.

Дуккха моттигаш хул приемни пункташка бахача нахагара тара хьанйяра бокъонаш телхаеш, боагIаш бола мах царех дIа ца луш, ца йоагIача хана уж дIакъайла латташ. Бахача нахагара пхьегIаш хьанйяра бокъонаш, прейскурант, хьанйеча тара образацеш тIайола витринаш ца хиларо цхьаболча приемщикашта ца доагIа гIулакхаш леладара хьалаш хьаду. Иштта, «Гастроном» торга «Универсам» тика приемщика А. Бекмурзаева ше хьачуийцача тарах ахча дIалуш 5 кепиг шийна дитад, хIаьта Горпищеторга № 88 йолча тика (заведующи н. Истахаров) цкъа 21 кепиги шозлагIа 62 кепиги соцадаьд.

Моттигаш хул Грозненски шурий комбинато (директор н. Ахвердян), Грозненски йий доаккхача заводо (директор н. Лещенко), Грозненски чхьагIара-коньячни комбинато (директор н. Марченко) ший ханнахьа шушаш, банкаш дIа ца яхьар, дахчани металлически тара хьа ца кхачийтар бахьан долаш пункташка дукха пхьегIаш хьаIовш, цар болх юкъагIбоахаш. Из ледарло цар ярах цу предприятешта штрафаш ца тохаш Iа мах бу предприятеш.

Пункташка во латт шушаш, банкаш хьанйяра учет елга, хIанз а тIехьа вIаштIехьдаьккхадац нах баххача дIа а ухаш из хьагулъелга.

НГIАССР торговле министрга Ф. В. Мирчевга, «Грознефть» объединене начальникага С. З. Шериповга, Нохч-ГIалгIай респотребсоюза председатела заместителга Л. М. Исраиловга, машиннаькъа Грозный станце ОРС-а начальника декхараш кхоачашдеча А. Ф. Тющиковга, хьун боахама ОРС-а начальника заместителга А. С. Арутюнянга, «Консервплодоовощ» генеральни директора заместителга В. И. Шевченкога, Горплодоовощторга директорга Ш. Ц. Цураевга дIахойталда бахача нахагара пхьегIаш хьанйеча, уж промышленноста лоаттаеча, керда приемни пункташ хьаеча цар цIенхаштта кхоачамбоацараш дувлийтилга.

ЛЕРТТIА ДОАЛ ДЕ РУЗКЪАНА

ИттлагIча пятилетка хьалхарча шера план толамца кхоачаш а яь, Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна встречни плани социалистически декхараши тIа а нийца, укх деношка хьинаре къахьегаш я Ермоловски дахчан хIамаш еча комбината коллектив. Укх шера хьалха дIабяхача шин беттен март бетта тIеххьарча деношка кхаччалцен баьча балха лоархIам бича толамца кхоачашдергхиларах тешаву Октябра сийна тIанйца декхараш.

Масала, 116,2 процент кхоачашъяьй шин бетта товарни продукци хьаяра план. Планал совгIа арахийцай 192 эзар сома маьха продукци. ЛаьрхIа хинначул 18 эзар сома маьха дукхагIа ехкай продукци. Планах 91 кепиг дахийта дезача 83 кепиг мара дIадахийтадац цхьан сома маьха арахецача товарни продукцега. Цудухьа планах 58 эзар сом хила безача 165 эзар сом январи феврали шин бетта пайда хилар боахама. Иштта коллектив дика къахьегаш чакхбаьлар март бутт а.

Цхьабакъда, ерригача резервех пайда-м эцац комбинате. Ше санна йолча кхыча предприятешка ухийтачул дукхагIа дIаухийт технически бедал, кхыйола материалаш. Продукцега дIадодар лохдара боккхача лоархIаме да социалистически рузкъана лерттIа доал делга. Уж кхоачамбоацараш дIадахара чIоагIгIа оарцагIбала беза комбинатера халкъа тIахьожамхой. Цар дукхагIа чакхъяха еза рейдаш, шоай болх лостам болаши тIагIерттаи белга Iалащде деза.

Бе беззача боарамагIа кхоачашбац 1976 шера 24 декабрера «Социалистически рузкъа лечкъадарца а доал ца деш леладарца а лоаттабеча къовсама хьали де дезараш» аьнна бола КПСС Нохч-ГIалгIай обкома соцам. Масала, бедали материалаши лечкъаеш, доал ца деш, дукхагIа дIаухийташ моттигаш нийслу комбинате. Материалаш бIаргагуччa дIаоттаяь лоаттаергйолаш кийчъяьяц складаш, кхыйола моттигаш. Талха а талхаш дIакъайла йоацача моттигашка дIаоттаяь латт турбаш, аьшка листаш, кхыйола материалаш. ЛерттIа лораеш доал дац ДСП цеха складерча кийчача продукцена. ДукхагIйолча хана йийлла хул цехера склада чувода наIараш. Складера а ца хецаш цехера дIахеп ДСП. Цу гIулакхаша хьахулийт лечкъораш дара хьалаш. Масала, соахка 26 октябрен укх шера 12 февралей ОБХСС органаша хьалийцай лочкъаяь ДСП хьош хинна машинаш. Иштта дукха ха йоацаш ара а яьккха дIайихьачул тIехьагIа гучаяьннай 3 кубометр технически бедал.

ДСП хьаеча цехе во лелаю кийчача продукце учет. Цу гIулакха мастераша тела рапорташ картограммаша хьахьокхачунца нийса доацаш моттигаш хул. Картограмма кхаь дийнахьа ца хувцарца мел продукци арахийцай ха йиш йоацаш хиннилга гучадаьккхар 14 феврале баьча тохкамо. Иштта во вIаштIехьъяьккхай доверенности учети, ерригаш а белгалъяхац дIаахийта материалаш. Расчеташ нийса йий хьожаш гучадаьлар материалаш мича дIаахийтай ховш доацилга.

Геттара во яьй товарно-материальни рузкъана инвентаризаци. Ха тIехьовлийташ еш хиннай из. Сличительни ведомосташка хьахьекхадац инвентаризаце гучадаьхараш. Учетни даннешца нийсйича 3200 сома маьха кIезигагIа я бокъонца йолаш йола запасной оатхалаши материалаши. Царех кIезигагIа-дукхагIа яраш белгалъяьхаяц бухгалтере. ХIаьта 1224 сомага дIакхоачаш хила езарел дукхагIа я кIезига мах бола инвентарь. Уж вIашка ца яхкара бахьанаш а гучадаьхадац бухгалтере. 56312 сома маьха кIезига мах бола хIамаши хьуи материалаши юкъейихьаяц инвентаризацена. Цехий начальникаша жоп луш юхеоса кийчача продукцеиеи материалаштеи иштта инвентаризаци яьяц.

Телхаю кассови операцеши госбанкацара расчеташи. Ший ханнахьа счетех ахча дIачу ца теларах 1300 сом даьккхад комбинатагара. 1975 шера аванса лаьрхIа 656 сом ахча дIаденнадар гIиллош еча болхлошта. Цу ахчана болх ца беш дIабахача царгара хIанз а хьадаьккхадац из.

Транспортникий балха лерттIа тIахьожам ца лоаттабар бахьан долаш шоай гIулакхашта машинаш лелаярал совгIа, путевкаш харцахьа тоаеш дIачу а телаш, ца баьча балхах ахча ийду цхьаболча шофераша.

Хаьхой боагIача бесса болх беш ца хиларца дувзаденна комбината коа болх беш боаца нах чу а ухаш хIамаш лечкъаю. Иштта кхы дукха а болх лерттIа дIа ца бохийташ, къахьегама дисциплина телхаеш, тIайнца социалистически декхараш кхоачашдара камаьхал ца йоалийташ дола кхоачамбоацараш да Ермоловски дахчах хIамаш еча комбината балхаца.

Уж а иштта кхыдола а кхоачамбоацараш гучадоахаш, лоаццача хана дIадахара де дезараш белгалдоахаш, производства болх овлангара дейз тоабара коммунисташа а парте боацараша а тайп-тайпара предложенеш телаш яр дукха ха йоаццаш комбинате хинна хьайнйлла партийни собрани. Укхаза кIоаргга чулоацам болаш къамьлаш дир комбината парткома секретара нов. Ш. Султыгова, коммунисташа М. Тазабаева, И. Шахбулатова, М. Исаева, А. Санаева, комбината директора нов. Каднева, кхычар.

ХIара цехе, участке социалистически рузкъана доал делга бокъонца тахка а техка финансови дисциплина телхаечара, къахьегамхошца кхетама болх бечара кхоачамбоацараш дIадоахилга, социалистически доалахьена лерттIа доал дечара, лечкъораш цIендаь дIадоахачара цехий, участкай кулгалхой бехктокхам айбелга, тешам байна нах материально-бехктокхамеча балха ца увттабелга, хIара коммуниста, комсомольца, балха хьалхалаттарий организаторски массово-политически балха боарам лакх а беш комбината къахьегамхой беррига низ Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийленца накъадахара тIаберзабелга боахама партийни бюрогара, администрацегара, завкомагара, комсомола комитетагара, халкъа тIахьожама группагара хьадийхар партийни собране. ХIаьта собране яь критика нийса а лаьрхIар. дIахо шоаш комбината бизза бола дай хургхилар цхьа барт болаш дIа а хайтар коммунисташа.

Я. ЦУЕВ,
тха штате воаца корреспондент.

КХОАНА—ДАЬХЕН ФЕГАРЧА ТIЕМА ДУХЬАЛАРЧА ОБОРОНА БIУНИЙ ДИ

Мехка фегарча тIема духьаларча оборона бIуний тIемахой массахана кийча ба Даьхен фегара доазонаш лорадара дола тIема декхар кхоачашде.

Цу бIуний истори диза да дуккхача сийлахьча турпала гIулакхех.

Фронтовикий тIема традицеш дIахо а хьош, еба а еш ПВО бIухоша доккхий хьокхамаш доах тIемен политически кийчо еча, тIатеIIа Iомаду хIанзара герзи тIема техникеи, кийчлу Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара баха ма-боагтIара накъабахара. БIунашка тIехьтIехьагIа дукхагIа хул тIехдика подразделенеш, классни специалисташ, шоай гIулакха говзанчаш.

СУРТА ТIА: тIемен политически кийчон отличникаш. (Аьрдехьара аьттехьа): мугIарера Петрук Александр, сержант Вольф Вячеслав, мугIарера Шустов Марк, сержант Червяков Александр.

Н. АКИМОВЕИ, В. ПЕСЛЯКЕИ сурт. ТАСС фотохроника.

СОВЕТСКИ СИГАЛЕ ЛОРАЕРАШ

10 апреле советски халкъо цун Герзашцарча Низашен дезду мехка фегарча тIема духьаларча оборона БIуний Ди. Из цIей дезде оттадаро ше хьахьокх машара хана цар кхоачашдеш дола декхараш лоархIаме хилар — цар лораду Советски паччахьалкхен фегара доазонаш.

ДIаьха тIема истори долаш да мехка фегарча тIема духьаларча оборона БIунаш. Фегарча тIема духьаларча оборона эггара хьалхара подразделенеш вIашагIъекха хиннай Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци котйоаллаше а. Эггара хьалха тIем тIа эттай уж граждански тIоми кхыча мехкашкара интервенции йолча хана, фегарча тIемах лоархIаме объекташ лора а еш.

Граждански тIом чакхбаьнначул тIехьагIа, мехка гоннахьа капиталисташ болчеи империалистически паччахьалкхений оагIонгахьара кхерам лакхлуш латтачеи хьалашка мехка фегарча тIема духьалара оборона дегIайоалаянзеи эргаьяккха тоаянзеи яргйоацача кхаьча хиннад советски халкъ. ПВО бIунашка кхаьчай цу хана эггара тIех хинна тIема техникеи герзи, цига хьожабаьб опыт йола командираши инженерно - технически кадраши.

Сийлахь-боккха Дай-мехка тIом хиннача шерашка советски сигале лораеш моастагIчох майра латаш хиннаб, доккха дакъа лаьцад цар фашизм йохаеча. Гитлеровски Германе дуккха фегара низаш СССР духьал даьха дале а фегарча тIема духьаларча оборона БIунаша тешаме лораяьй лоархIаме йола политико-административни экономически центраш, хIаьта иштта мехка коммуникацеш.

Классически хьисапе вIаштIехьдаьккха хиннад фегарча тIемах йоккха центр Москва лораелга. Цу тайпара ПВО система хиннаяц беррига шоллагIа дунен тIом мел латтача хана капиталистически паччахьалкхен цхьаккха столице. Кхыметтел вайна эггара халагIа хиннача, Москвана юхе фронт хьатIакхаьчача хана немецко-фашистски авиацена мегадац города лоадама зе де, столице боарамагIа дIадода вахар толхаде. Иштта, 1941 шера октябре 31-зза Москвана фега гIолла тIаена хиннай гитлеровски авиаци. Цига дакъа лоацаш хиннай ши эзар гаргга самолет, бакъда столицана хьатIакхача мегадац 72-нена мара. Октябре хиннача фегарча тIем тIен зенитни артиллереи чуяйтай 278 немецки самолет. Столица лораеш мел яьккхача хана московски сигала ПВО БIунаша йохаяьй фашистий 1305 самолет.

МоастагIчунца фегарча тIем тIа латаш хинна Iийнабац ПВО тIемахой. Москва, Ленинград, Сталинград, Тула, кхыйола городаш лораеш хиннараша юхайийттай моастагIчун танкийн пехотан атакаш, лаьттан тIа а тIом беш хиннаб. ТIом лаьттача шерашка ПВО доакъоша чуяйтай 7300 самолет, йохаяьй 1000 совгIа танк, 1500 гаргга йоккха топи минометаш, дуккха кхыйола тIема техника, моастагIчун бIунаш.

Мехка ПВО БIуний тIема исторе чухь дукха масалаш да летчикаша, зенитчикаша, локаторщикаша, прожектористаща, кхы тайпа специальность йолча тIемахоша дуккхаза майрал гойта хилар хьахьокхаш. 80 эзар совгIа салте, сержант, эпсар, инарал ва паччахьалкхен совгIаташца белгалваь, 92 тIемахочоа Советски Союза Турпала сийлахь цIи еннай, ПВО дуккха соединенеши доакъошка да сийлей цIераш техка, СССР орденаш тийнна.

ТIом чакхбаьлар, бакъда фегарча тIема духьаларча оборона БIунаш дIахо эргадоахаш тоадеш хьадоагIа. Кхыметтел уж кхы а сихагIа дегIадоаладе дезача кхьачар советски халкъ. ПВО БIунашта чудоагIаш дола кхоккхе а тайпара бIунаш — зенитно-ракетни, радиотехнически, истребительни авиаци — тIом дIабаьнначул тIехьагIа дикагIча оагIорахьа чIоагIгIа эргадаьннад.

Зенитно-ракетни бIунашка хIанз я мел лакхе гIолла леле а оазал массехказза сихагIа лелаш йола самолеташи ткъамаш дола ракеташи йохве могаргдола тайп-тайпара ракетни комплексаш. Белгалдаккха доагIа зенитни ракеташ нийса кхеташ а метеорологически хьалехи денах-бийсахи тийша хIама доацаш а хилар.

Радиотехнически бIунаш — уж ма-дарра аьлча, фегарча тIема духьаларча оборона, бIаьш, бIаьш километраш гаьнара хIама, «бIаргагойташ» дола «бIаргаш» да. Царга я хIанзара, тайп-тайпарча лакхаленашка фегарча тIема средстваш гучаяха, хIаьта цар беча цаькъа параметраш къоастае, ракетни установкашка уж мичахьа я дIахайтилгеи истребительни авиаци царна тIахьожаелгеи Iалашде торо хулийташ йола радиолокационни станцеш.

ПВО авиаце кара я оазал сихагIа а моллагIа хаоттам бале а лелаш йола истребителаш-перехватчикаш. Царна мог йоккхийча топашцеи «фофо» яхача классагIа йолча ракеташцеи моастагIчун самолеташ йохае. Боккха лоархIам болаш я, къаьстта гаьнарча тIема, истребителаш - перехватчикаш, цар декхар да «Фо-лаьтта» яхача класса ракеташ лелаеча стратегически ракетоносцашта дукхьал тIом белга. Гаьна тIом беш йолча перехватчикашта мог ракета дIахеца езача дIакхачалехьа самолет йохае.

Бакъда техника моллагIа тайпа яле а из лелаеш бараш-м нах ба... Миштав из мехка фегарча тIема духьаларча оборона таханара тIемахо? Нагахьсанна эпсарех аьлча, уж дика кийчбаь, политически сакхетам лакха бола специалисташ ба, царех дукхагIбараш военни академеши лакхера военни училищаши яьха а болаш. Прапорщикех, сержантех, салтех аьлча, уж, берригаш а хIана бац аьнна лакхера, юкъера, юкъера технически е бархI шера дешар дийша нах ба. Иштта уж дийша хиларо торо хулийт цар лоаццача хана чоалхане тIема техника Iомае а дика кхеташ из лелае а, ма-могга дикагIа цун тактико-технически торонех пайда а эцаш.

Ший тайпара башхалонаш йолаш хIама да ПВО БIунашка гIулакх делга. Уж сенах латт аьлча, уж латт уж бIунаш массаза тIема кийча долаш хиларах. Машаре дахача хана а царех тийша да паччахьалкхен лоархIем бола декхараш кхоачашделга — чIоагIгIа физически духовни низ тIабохийташ салтийи эпсараши тIема гIулакхашка латташ хилари, моллагIа, ца ховш хIама хуле а хадданза уж кийча хилари.

Мехка ПВО БIунашка хIанз деза цIей — Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна социалистически яхь йоаржаяьй. Мехка фегарча тIема духьаларча оборона ерригача лични составо мога а даь хьалльцад КПСС XXV съезда решенеш тIатеIIа кхоачашъярца, дIахо тIема кийчо ярца, тIема гIулакхаш дика Iомадарца, техникаи герзеи торонех эффективнегIа пайда эцарца, шоай тIемахой декхар цIена кхоачашдарца белгалдаккха Советски Iаьдала юбилей тIахьехаш полковник Орлов командир волча зенитни полка тIемахоша даь кхайкарал.

Мехка ПВО БIуний девиз а хинна дIаэттад КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева, халкъо хьа мел кхелла хIама тешшаме лораде деза, аьнна дешаш. Из декхар советски фегарча тIема духьаларча оборона тIемахоша кхоачашду Варшавски договора доакъашхой долча мехкий эскарашцарча герза тIагIолла вежараща айхха доттагIал а леладеш.

Евгений САВИЦКИЙ,
авиаце Маршал, мехка ПВО БIуний Главнокомандующе заместитель, Советски Союза шозза Турпал.

Ткъаь диъ шу совгIа ха я Боков Макшарипа Мухьмада шофералла болх бу. 1965 шера денз Малгобекски райпо шофер-экспедитор ва из.

Халонех ца кхераш, бIу ца къожабеш хьинаре къахьег цо. Цудухьа цунца цхьана болх беча новкъосташа сий ду Мухьмаде. Толаме къахьегар бахьан долаш дуккхазза тийннай Мухьмада Сийлен грамоташ. Иштта цунна еннай В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна йола «Юбилейни медаль». Из ва советски потребительски коопераце отличник.

Б. ЧЕРБИЖЕВ,
тха штате воаца корреспондент.

СУРТА ТIА: коммунистически къахьегама ударник М. Боков.

Автора сурт.

БЮРАКАНЕ ТОХКАМАШ ДУ

Бюракан армянски меттала «геттара дукха хьасташ» яхилга да. Тахан Армене из хоза мийнг ший хьасташ хиларал совгIа Iилмахоша-астрафизикаша даьча тохкамашца а цIи хеза я. Укхаза, Арагац яхача лоам тIа, 1500 метр форда боарамал лакхагIа йолча, Сийлахь-боккха Дай-мехка тIом болча бирсача деношка Iойиллар Бюракански астрофизически обсерватори.

Хьалхара боккха толам баьккхар обсерваторе коллективо 1947 шера, цу хана хьайийллар кердача тайпара йола седкъий системаш — седкъий ассоциацеш.

ХIанз Бюракански обсерватори — дунен тIа хьалха латтачарех я. ДIадахача шера гурахьа, кизга диаметр 2,6 метр а йолаш, укхаза керда телескоп оттаярца шеръеннай тохкамаш дара йола технически торонаш.

ЦIи хезача Iилмахошца — академикаца В. Амбарцумянца, физико-математически Iилмай доктора Л. Мирзоянца, кхычарца улув цу научни центре беркате къахьегаш ба къона специалисташ а. Масала, Г. Оганяна тохк «лоталуш дола» седкъий, уж цIаьхха сихеи сийрдадовал, цкъаза минута иттазза сийрдагIа а хулаш, тIаккха шортта юхаметта а айтте шоаш хьалха хиннараш хул.

Бюракански обсерваторе дешареи производственни практика хул Московски, Ленинградски, Киевски, мехка кхыча университеташкарча студентий. Бюракане каст-каста хул союзни республикашкара, иштта Францера, Италера, Польшера, Югославера, США-ра, Канадера, Японера хьоашалгIа баьхка Iилмахой.

Георгий САРКИСЯН,
АПН корреспондент.

ЧIоагIача лоIама саг

Февраль бетта боккха кхаъ кхаьчар бурувдеттача балхий Грозненски управлене: № 1 йола «Бурунни» яха скважина яьккха яьлар, 7500 метр кIоарга бурув техар! Из дар шаьрача ара. Массанахьа а лоа уллар. Даггара хьекхаш лаь дарз дар. Бакъда болх социйташ бацар бурувдеттараш. КхоалагIа ди дар цар хадданза болх бу. Бакъда мелла харцдаьнна хьовзарах Iалама маганзар цу наькха денал дохаде. Болх беш яр 63 метр лакха йола аьшка вышка, дийна йолаш санна хетар из. IIовхал а, шелал а, даьша дарз а — цхьаккха а новкъа дацар цунна.

Цига болх беш яр коммунист Шидиев Iумар керте латта коллектив. ХIаьта Iумар дуккхача хана денз из болх беш хьавоагIа, из дика вовзаш бурувдеттар ва. Барайтта шу да цо из болх бу. Дукха кийчбаьб цо бурув тохара къона болхлой. Из лакхача дегIара, хьатарча бесара саг лоархIаш а везаш а ва коллективе.

Грозненски мехкдаьтта институте дешаш волча хана тха управлене бурув деттача балха тIа практике вена вар из. Цу хана цо болх бора бурувдеттачун гIоича волаш. Цхьа ха яьлча, вуз чакхъяьккха теоретически а практически а чIоагIвенна бурувдеттар а хинна дIаэттар Шидиев. Из дар 15 шу хьалха. Атта гIулакх дацар эIамигача саго карайнцар. Атта дацар мехкдаьтта лохаш бурув детташ болх бе. Мелла теоретически знанеш йолаш вале а цунна дика йовзацар бурув тохара технологи, техника, геологи. Бакъда хIама довзара тIера волча эIамигача саго дукха а дезаш Iомадора ше каралаьца гIулакх, опыт йолча боккхагIчар деш дола хьехамаш дика дIаэцар цо. Эггара а дукхагIа из Iомавора ше беш болча балхо, скважинаш йоахаш бурув детташ.

ХIаьта хIанз цунна ца ховш цхьаккха а дац бурув деттача балха тIа. Цунна дика йовз эггара чоалханеи тайп-тайпареи йола бурув детта станокаш а механизмаш а. Цунга яха лу эггара кIоаргагIа а, халагIа а, бехктокхамегIа а йола скважинаш. Дика хов цо уж дика, ханал хьалха, эзараш сомаш рузкъа кхо а деш йоахаргхилар.

Ший вахара ниiкъ а лерхIаш хьатIанйцад Шидиев Iумара лаьттагIара «Iаьржа дошув» леха гIулакх. Цу тIехьа цун дика ка а йоал.

№ 1 йола скважина йоаккхача хана юххьанца мастер вар из, цул тIехьагIа начальникалла оттавир. ХIанз Шидиев Iумар керте латт дунен тIа эггара кIоаргагIчарех йола скважина йоаккхаш йолча коллективана. Цо кулгалдеча коллектива балха тIара башхало я авареш еш ца хилар, брак ца хилийтар.

Шидиев керте латта бригада республикерча кхыча бурувдеттараштa йола школа а хинна дIаэттай. ДIадахача шера июль бетта цу бригаде опыт Iомаеш занятеш хилар «Грознефть» объединене бурувдеттарий. Цар Iомадир тIехкIоарга скважинаш мишта яха еза. Шоаш болча баьхкача бурувдеттараштa шоай бригада опыт дIайовзийташ доклад йир Шидиев Iумара. ХIаьта цул совгIа цига къамьлаш дир вокхагIволча геолога Ю. Н. Елизарова, инженера-механика Е. В. Болотина, лоабата маркхалаш кийчдара инженера Л. . Ореховас.

Iумар нахаца сиха тарлуш ва. Цунна дика корадоагIа сага дезаш дар лаха, цун дегага кхача. «Бурунни» скважине балха эттача хьалхарча бетташке а цигарча нахаца гаргара саг а хинна дIаэттар из. Бригада болх дика вIаштIехьбаккха харал совгIа. Шидиевна хов дIаэцаргбола хьехам бала а. Шидиев Iумар дика вовзаш ва Нохч-ГIалгIайчен мехкдаьтта лехараштa. Коммуниста Шидиева Iомабаь дукха специалисташ ба республике.

Цо кулгалдеча бригадас толамаш дахара бахьанех цаI да цу наьха барт-цхьоагIо хилар. Тайп-тайпарча къамехи тайп-тайпарча моттигашкареи хиларо царна новкъарле яц цхьан цIен дезал санна барттайна хила. ХIаьта из барт вIаштIехьбоаккхар коммунист Шидиев ва. Цун бригадаца ва кадрови бурувдеттар, коммунист Ахлов Ахмед Тимирович, Из Черсий-Балкхарой АССР-ера ва. ХIаьта бурувдеттар Гончаров Александр Михайлович Ставропольски краера ва. Магомадов Або-Єиджин Веданара ва.

Дог гIоздоалаш денош нийсденнад Шидиев Iумара вахаре. Бакъда царна юкъе эггара чIоагIагIа дог гIоздоаккхаш а цIаккха дишлургдоацаш а хинна дIаэттар цунна из ленински парте мугIарашка дIанйца ди. Из еза цIи сий долаш леладеш хьавоагIа Шидиев. Цу хана денз цо ше бехктокхаме лоархI доллача хIаман тIехьа.

Ший бригада беррига низ оарцагIбаьккхаб цо хIанз Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара коллектив яха майоагIара накъаяхийтара.

Д. ГАБАЕВ,
бурув тохара балхий Грозненски управлене парткома секретара заместитель.

СОВЕТАШИ ВАХАРИ

Яхьа чам байзаб

Надтеречни района, юртий, поселка Советий исполкомаша чӀоагӀа лоархӀам бу социалистически яхь дегӀайоалаяра. Гражданий сходашка тӀа а нийдеш, тӀехьагӀа Советий сессешка чӀоагӀду социалистически декхараш. Яхьа условешта пропаганда дикагӀа яр духьа шерра пайда эц юрта Советий председателийн секретарийн, отделий заведующей совещанеех, советски актива школерча семинарски занятеех. Цига Ӏомалу яхь дикагӀа вӀашагӀа мишта йолларгья, декхараш, договораш мишта увттадергда.

ХӀанз массехк шу да тханцига дикагӀа йолча юрта Советаша вогӀа яраш яхье ехаш дола гӀулакх леладу. Цу методо, шеко йоацаш, тӀехьаюса Советаш тӀехьакхею, тӀаккха, юххера а, кхыметтел шоаща яхье яьнарел хьалхайоалаш а хул.

Условешка хьежжа яхьа итогаш шерра шозза ю, районе котъяннараш къоастаю. Итогаш еча хана котъяьннараш малагӀа Советаш я хьажарал совгӀа, тӀехьайнсар хӀана йинсай, бахьан малагӀа да а хьож.

1976 шера итогегӀа яхь лелаеча Советашта юкъе телар Братски юрта Совет (председатель И. С. Сатуев). Шоай социалистически декхарех дика лоархӀаьйй цу Совета территоре тӀара ерригa предприятеш, организацеш, учрежденеш, Цу даькъе доккхий хӀамаш карагӀдаьннад Братски юрта Совета исполкома, дукхагӀа бараш юртбоахама производстве балха боахкача цуи депутаташта.

Яхье хьалха хиннаб депутаташ, са ца кходеш къахьегара шоашкара масалаш а гойташ. Производстве эггара дикагӀа толамаш доахаш я юрта Совета депутат Идрисова Кемиса — комсаш лелаеча бригада бригадир, цуи бригадо хӀара гектара тӀара 51 центнер гулъе лаьрхӀа хинна комсаш 67—78 центнер гулйир. ХьажкӀаш лелаеча звеной звеньевой депутата Бамбатиев Супьяна хӀара гектара тӀара 30 центнер фуалъяхача хьажкӀий яккха аьнна декхар тӀайийцадар, хӀаьта цо 34 центнер яьккхар. Цу тайпара масалаш кӀезига дац.

Балхаш эггара чӀоагӀагӀа сихденнача совхоза депутаташкахьара новкъостал хиланза ца доалача хана кхашкарча станашка, бригадашка вӀашагӀъеххар депутатски посташ, беча балха оагӀош чӀоагӀа зувра цар.

ТӀаййца социалистически декхараш кхоачаш а деш, Совета депутаташа чӀоагӀа болх баьб юртара моттигаш тоаяра: 1600 гаргача саго дакъа я доацаш коммунистически субботникаш даьд, 5 эзар га дӀаегӀай, 2,4 эзар сома маьха наькъаш тоадаьд. 1976 шера кердача цӀеношка баха чухайшар болхлой 8 дезал, 3800 погонни метр наькъаш дехкад, 1500 погонни метр водопровод йиллай, 93 цӀагӀа газ чуйиллай.

Белгалдаккха догдоагӀа, Братское яхача юрта сибат довзаргдоацача доалаш хувцаденна хилар. Юрта юкъера школа я, быта ЦӀа, 250 моттиг йолаш культура ЦӀа да, фельдшерско-акушерски пункт, продовольственни, промышленни, боахама гӀулакха леладеча товарий тикаш, детсад, кафе я. Иштта ала деза, юрт хозъяра, цигарча къахьегамхой хьал-торó тоаяра хӀара шера дукхагӀа ахча хьежадеш хилар а.

1976 шера Братски юрта Совето яхь леланьй Бено-Юртовски юрта Советаца (председатель А. Садыков). Укх шера юха а шоайла яхь йолаяьй цар. Бено-Юртовски юрта Совет, бӀарчча хьаййцача хьокхамаш во доацаш яле а, цийца яхье яьнигачул тӀехьайнсай керттерча хьокхамашта план кхоачаш ца я «Озерный» совхоз бахьан долаш.

Района ерригача юртийи поселкаи Советаша 1977 шера февралe хиннача сессешка итогаш йир 1976 шера социалистически декхараш мишта кхоачашдаьд хьожаш, 1977 шерара социалистически декхараш чӀоагӀдир.

Социалистически яхье котъяьннача Советашта материальни моральнин поощрени яра гӀулакх тоадар духьа районни Совета исполкомо укх деношка социалистически яхьа условеш кийчъяьй, райисполкомен госучреждений болхлой профсоюза райкомен карара кара тела ЦӀе байрахк а котъяьннараща призовой кхо моттиг а оттаяьй.

ЧӀоагӀа хоза а хеташ хьоахаде догдоагӀа са, яхьа итогаш еш хинна исполкома заседани чакхъяьнначул тӀехьагӀа Бено-Юртовски юрта Совета председатела нов. Садыкова, хьаура а ийкха, теха цӀогӀа: «Со къонаха вац шоана, нагахьа санна 1977 шера Братски юрта Советал хьалха тхо ца доале...»

Безам хилар а да дика, эшара гӀайгӀа дег чу йоаллаьчул тӀехьагӀа коталон чам баккха я котало яккха мел хала да ха а мегаргда.

Л. МАХМУДОВА,
Надтеречни райисполкома инструктор.

«СА МИЛИЦЕ—СО ЛОРАВУ»

НАХАЦАРА БУВЗАМ ЧӀОАГӀБАРА

ПРАВОПОРЯДКА ОПОРНИ ПУНКТАЙ БАЛХА ОПЫТАХ

Укх тӀеххьарча шерашка Нохч-ГӀалгӀай АССР-е шерра гӀулакхаш чакхдаьхад зуламаш кӀезигдараи правопорядок чӀоагӀъяран тӀадерзадаь. Партийни, советски, административни органаша Ӏалашдаьд зуламаш ца хилийтара беча профилактически балха боарам айбелга, шеррача общественностацара, къахьегама коллективашцара бувзамаш чӀоагӀделга.

Зуламаш хургдоаца хьалаш хьадара тӀаберзабаьча балха юкъмоттиг я нах бахача моттигашка вӀашагӀъеххача правопорядка опорни пункташка — профилактика центрашка.

Опорни пункташ вӀашагӀйоххкара, цар болх эргабаьккха тоабара гӀулакхаш дукхаза дийцад парте райкомашка, горкомашка, райисполкомашка. Иштта, 1974—1977 шерашка республике вӀашагӀъеллай 30 опорни пункт, цу даькъе город Грозне — 10.

Цар балха аьттув балар эггара хьалха дувза доагӀа партийни организацеша цар гӀулакхашта боагӀашбола лостам теларца. Опорни пунктай болх вӀаштӀехьбоаха общественноста Советаш парте горкомийн райкомийн бюрошка чӀоагӀъяьй, ерригача опорни пункташта тӀачӀоагӀъяьй къаьст-къаьста партийни организацеш.

Цу советашта юкъебахаб эггара сийдолашагӀа бола партийни актива викалаш, моттигерча Советий депутаташ, боахама кулгалхой, общественни организацешкареи милицереи къоастабаь дикагӀбола болхлой.

Правопорядка опорни пунктай болх квартальни планегӀа вӀаштӀехьбоах, цу тӀа белгалду учете латтача къаьст-къаьстача нахаца болх белга.

Заводской района № 2 йолча опорни пункте (общественноста совета председатель В. И. Ленина цӀерагӀча Грознески мехкдаьтта чакхдоахача завода директора заместитель Бутов Станислав Алексеевич) шоай балха керттера теркам зуламашца къовсам лоаттабара даькъе партеи правительстваи дӀадехараши советски законодательстваи дӀадовзийтара, зуламаш дергдола хьалаш ца хилийтара тӀаерзаяь профилактически мероприятеш чакхъяхара, наха правови кхетам балара тӀаухийт.

Цу совете хӀанз чӀоагӀденна дӀаэттад участкови инспекторий, секцейи общественни формированейи кулгалхой отчеташка ладувгӀилга. Из шоаш деча хана хоадамболлаш цар балха гӀулакхаш тохк, пайдане опыт белгал а йоахаш хьаӀоаю. Цул тӀехьагӀа профилактически болх даим эргабоахаш тоабеш хулга Ӏалашдар духьа методически рекомендацеш тӀаийю.

Общественноста Советаша шоай кварталашка бахача наха юкъера зуламаш дара тӀаккхувш бола нах хьагучабоах, уж учете лелабу, бикъахьарча тайпара ца бахача дезалий бытови хьалаш тохк, зуламхошта шефаш тӀачӀоагӀбу, царна цу хьакъехьа фу карагӀдаьннад хьожаш отчеташка ладувгӀ.

Иштта, ше чӀоагӀа пайдане хӀама долга хьахьекхад харцахьбаьнна хьувзаращца беседаш яро, общественни организацешка е общественноста Совете уж тӀа а бийхе цӀенхашта бувцаро, зуламе вахар леладеча даьшкара-ноаношкара бераш хьадахари тӀехдаьха малар мелараш дарбаи къахьегама учрежденешка хьожабари духьа паччахьалкхен органашта хьалхашка ходатайстваш яро, учете латта зуламхой къахьегаш болча коллективашца айхха бувзам лоаттабаро.

Опорни пункташка къахьегача милице болхлоша общественни Советашта гӀулакх вӀаштӀехьдаккхара дикагӀдола наькъаш белгалдоах, мероприятеш кийчъяра а чакхъяхара а рекомендацеш тел, правови пропаганда яра, тӀехдаьха маларш мелара духьала къовсам лоаттабара, эша литература хьахаржа новкъостал ду, рейдаш е арабовларашца инструктажаш ю, гучадийннача зуламех лаьца даим дӀа-юха хоамаш делга Ӏалашду.

Октябрьски района № 1 йолча, Гудермесски района № 1 йолча, Заводской района №№ 2, 4 йолча опорни пункташка чӀоагӀа терко еш леладу зуламаш дерех лаьпа участкови инспекторашка материалаш кийчъяйтилгеи, цу хьакъехьа советашка цар отчеташка ладувгӀилгеи, опорни пункте цхьана дежурстве елгеи.

Милице болхлошца айхха бувзам а лоаттабеш вӀаштӀехьбоаккх шийн болх Балкин Павел Афанасьевич председатель волча Заводской районерча № 2 йолча опорни пункта домовой комитето. Домкома членаша нах баха моттигаш тояяь хозъяра, санитарни хьалаш тоадара дешаш къестадарал совгӀа даим шийн бӀаргкӀала лоаттаду правопорядка гӀулакхаш а. Иштта, шоаш санитарни хьалаш тохкача хана домкома членаша прописка а ца еш дуккхача хана вахаш хинна гражданин Посохов хьагучаваьккхар. ДӀатехкача гучадаьлар из гаьнна хьалха денз алименташ ца токхаш лелаш хилар. Цун гӀулакх РОВД къоастаде дӀачуделар цар. Цу тайпара масалаш кӀезига дац цар балха тӀа. ХӀара шера хоадам болаш уж гӀулакхаш дувц домкомо шийн отчетно-хоржамий собране.

Укх тӀеххьарча хана опорни пункташа белгтала тоадаьд зуламаш де тарлуча къаьст-къаьстача нахаца болх белга. Из дош корта болаш леладе гӀерт Октябрьски района № 1 йолча правопорядка опорни пункт. Цар тӀахьожам лоаттабу микрорайон даим эггара халагӀчарех хиннай. Иштта, цхьан 1974 шера 42 зулам даьд цига, царех кхоъ хӀанз а хьагучадаккханза да. «Октябрьнефть» НГДУ начальника заместитель Воронин председатели милице воккхагӀвола лейтенант Зубайраев заместители волча цар общественноста Совето хьалхарча дийнахьа денз лорзагӀбаьнна хьувза нах хьагуча а баьхе царех хӀаранеца боагӀаш бола болх бу. 1976 шера цу опорни пункте общественноста Совета доакъашхошеи участкови инспекторашеи 250 саг тӀаийцача метте милице районни отделе цхьацца гӀулакх дахьаш тӀаевнар 67 саг мара вац. Цо кӀаьгга хьагойт опорни пункта сий наха юкъе мел айденнад.

Правопорядка опорни пунктай балха лоархӀаме моттиг кхоач халкъа дружинашка. Шерагара шерага чӀоагӀлуш латт новкъостий судашцара, къахьегама коллективашцара, бахача нахацара цар бувзамаш.

Тешшаме шоашта тӀадилла декхар кхоачашдеш ба Заводской района №№ 2, 3 йолча опорни пункташкара дружинникаш. Уж даим хул дукха нах гуллуча моттигашка тӀахьожам лоаттабеш, общественни порядок лораеш. Иштта, Черноречье поселкерча № 3 йолча опорни пункта дружинникий низ дӀакхоач массайолча участкашка кхача, харцахьваьннар юхатоха. Цу гӀулакха хӀара дийнахьа дежурстве аравоал укхаза иттех саг, шоашка общественни транспорт а йолаш.

Бакъда, вайцига кхы а Ӏалашдаь дац къаьст-къаьста гӀулакхашка хьежаргйола лаьрххӀа йола дружинаш вӀашагӀйоххкилга, из гӀулакх мехкарча дукххача областашка дикка даьржа долашше а. Иштта, вӀаштӀехьдаккхац городе а, республика кхыча нах бахача моттигашка а дружинникашен милицен цхьана патрулировани елга а.

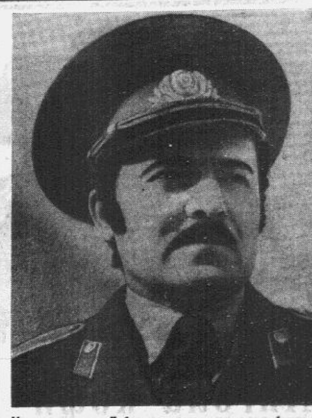
Вахара гӀулакхаша хьагойташ ма-хиллара чӀоагӀа пайдане хӀама да болх ца беш дер дайна лелараш, базархой, дайи ноанойи доалара баьнна хьувза кагирхой хьагучабахара тӀаерзаяь дружинникашеи общественни Советашкеи цхьана рейдаш елга.

Опорни пунктай балха тӀа гучадийннача дикача гӀулакхех дувцаш белгал ца даькхача далац Старопромысловски, Шалински, Надтеречни, Наурски, Малгобекски, Гудермесски, Сунженски районашка уж хӀанз а тӀехьа вӀашагӀъеххка яьна ца хилар. ХӀаьта цхьаццанахьа йолаш яраш а яц лоадама хӀама деш.

Идейно-политически кхетам балара гӀулакх цхьан комплексагӀа вӀаштӀехьдоаккхилга Ӏалашдара сага сакхетами оамалаши хьаяра влияни еш хинна дерригa гӀулакхаш теркал ца дича далац. Къаьстта из ларде лувца деза зуламаш де тарлуш болча нахаца болх беча хана. Цу тайпара шоай декхараш кхетадеш я «Красный молот» завода, 1436 йолча автоколонна профилактика советаш.

Наха юкъе хула зуламаш кӀезигдара, царна юкъе шерра профилактически болх бара шоаш башха-дика формаш йолга хьагойтача правопорядка опорни пункташтеи профилактика советаштеи шерра никъ лулга Ӏалашде деза ерригача районашка.

А. ДУНАЕВ,
Нохч-ГӀалгӀай АССР МВД отдела начальник.

Итт шу даьннад Лабазанов Сайтмахьмад Мадиевич милице органашка болх беш вола. Шийна тӀадилла декхар тешшаме кхоачашдеш вола зӀамига саг кулгалхоша теркал ца веш висанзар. Балха тӀа дика кайоалаш вола из Саратоверча милице лаьрххӀача школе деша вахийтар. Шийна балха тӀа дайзар, хьаӀомадаьр теоретически дӀачӀоагӀдарца дика кийчвенна цигара цӀавена из участкови инспекторалла хьожаву.

Из декхар милице органашка а атта доацарех долга ховш да. ТӀаккха цун участок а нах дукха гуллуча моттигех йолга белгалдаьккхача ховргда даим сагото е эзаши къоастаде чоалхане долеи дешаш кӀезига хьалхашка ца увттилга. ХӀаьта цо хӀанз тӀахьожам лоаттабеча Первомайски улицагӀа тахан къоаста ца деш цхьаккха уголовни дош, хьагуча ца воаккхаш вита цхьаккха кхераме зуламхо вац. Из ши-шегӀа хьахинна хӀама дац, цудухьа лоархӀа хургва-кх Сайтмахьмад райотдела дикагӀболча участкови инспекторех цаӀ.

СУРТА ТӀА: участкови инспектор Лабазанов Сайтмахьмад.

И. ПЛИЕВА сурт.

Пайдане вӀашагӀкхетар

Машиннаькъа милице отдела сотрудникашца чӀоагӀа вӀашагӀкхета ловш бар Грозный станце вагонни депо болхлой. Уж хьабехаш хьалтеха объявлени йоаллар вагонни депо. Делкъийна хӀама дуача хана тӀанк аьнна депо болхлоех хьалйизаяр цӀе уголок. Милице сотрудникаша массаза ладувгӀа безам боагӀаргболаш пайдане къамаьлаш делга, хӀаьта къаьстта следственни отделене начальника хӀанз дергдола къамаьл шоай коллективах, иштта хьалха шоашца болх беш болча хана харцахьа хӀамаш леладаьча нахах хургдолга ховра депо болхлошта. Цхьаболча гражданаша общественни порядок телхаярца зуламашка балара бахьанаши хьалаши белгал а доахаш шийн къамаьл дӀадолалдир Пупкин Валентин Семеновича. Зуламаш дара бахьанаш тӀара дӀа а доладаь ладувгӀараштa цхьан уголовни гӀулакхах дийцар цо.

1976 шера сентябрь бетта Грознески промторга яйтаяр цхьа вагон «ОРСК-3» яха холодильникаш. Хьаьцача хана 8 холодильник ца тоъаш хилар. Уж холодильникаш лочкъаярах уголовни гӀулакх гӀоттадир машиннаькъа милице отдело. Зулам даьраш гучабахара хурмогар дир милице болхлоша. ХӀаьта массехк ди далалехьа гуча а баьхар. Малашб уж?

Зуламхой Бисултанов, Аколов, Фирюлин хьалха шоай коллективе болх беш хиннадаь цу гӀулакхага ладувгӀа ховра вагонни депо болхлошта.

Хетаргахьа, шоашца хьалха цхьана къахьегаш хиннача цу нахаца кхетама болх бара ца деш цхьадола хӀамаш дитад цу коллективе.

Шийн лекци чакхйоаллаш общественни порядок телхаяра, социалистически рузкъа лечкъадара, балха ца доагӀараш леладара гӀулакхашта духьал лира къовсам лоаттабара тӀахьехаш вагонни депо болхлошка дехар дир милице капитана В. С. Пупкина.

Б. ДЕМЕНТЬЕВСКИЙ,
Грозный станце милице отдела начальника заместитель.

Къахьегама кердача толамашка

АПН корреспондента Блескунов Владимира «Динамо» завода парткома секретарага Воронов Владиславга дийхар цар предприятена дӀадаха шу сенца белгалдаьннад, аьнна дувца.

«Динамо» завода коллективо 1976 шера план ханал хьалха — 24 декабре кхоачашъяьй. Заданел совгӀа арахийцай 1,5 миллион сома маьха электродвигателаши аппаратуреи. Кхы а итт изделена паччахьалкхен дикала Знак еннай — хӀанз заводской продукце аханел совгӀа яр из белгало йолаш я.

Белгалдаккха деза, продукци дукхагӀа арахецари хьабаьнна пайда 21 процент дукхагӀа хилари дукхагӀча даькъе къахьегама овсарле лакхъялари, продукце трудоемкость цуьга дӀа-бода мах лохбалари долга.

КПСС XXV съездо карара пятилетка эффективностен дикален пятилетка е аьнна декхар оттадаьд. Завода коллектив, ха на а йоаш, из кхоачашде йолаеннай. Предприяте дерригача доакъошка производства эффективности, продукце дикали, берригa болхи айбара йолча резервашта анализ яьй. Партийни комитето, профсоюза завкомо, дирекцеи ВЛКСМ комитетои балха ха, материальни ресурсаш эффективно лелаяра общественни хьажар дӀакхайкадир. Цул тӀехьагӀа 1976 шера 10 дийнахьа кхоьчча электроэнергецеи 3—5 дийнахьа совъяьннача материалашцеи бир по болх.

ЧӀоагӀа теркам тӀабохийт оаха керда техникеи технологии сихха балха юкъеяхьара, магогга дукхагӀа йолаш йола оборудовани лелаяра, производстве вӀаштӀехьъяккхараи социалистически яхь лелаяраи. Эффективности дикали айяра лоархӀаме резерв я из.

Динамовций хьинаре, творчески къахьегама боагӀача тайпара мах бу. Производства хьалхалаттача дуккхабарашта орденаши медалаши еннай. ТӀехь-тӀехьагӀа дукхагӀа да болхлоштеи гӀулакхерча нахаи луш дола алапи. Предприятешка дика вӀаштӀехьъяьккхай наха чуӀе моттиг хилийтареи бераш ясленеи садеи дӀадалареи проблема. ДӀадахача шера 3 эзар хиллал динамовцо салаӀара цӀеношка, санаторешка, турбазашка путевкаш ийцар (дукхагӀъяраш льготни а йолаш). Завода хӀара шоллагӀвола болхло шийн отпускагӀа санаторешка, салаӀара цӀеношка, шийн мехка гӀолла е доазол дехьа наькъа ваха хилара белгало я из.

— **Предприяте коллектив йӀаьххача хана планировани яра инициатор санна цӀи хеза я. Ши-шийн планий ларда тӀа къахьегама овсарле лакхъяра опыт шерра дӀаьржай. ДӀадахача шера сенца йӀаьхегӀа хиннай динамовски метод?**

— Болхлой ши-шийн планий ларда тӀа производствои социалистически яхьи тӀехь-тӀехьагӀа тоаеш хьадоагӀа тхо. Къахьегама эффективности дикали лакхъяра декхар кхоачашдеш боккхача лоархӀаме да болхлоштеи инженерно-технически гӀулакх дара йолча персоналаи юкъе бувзамаш айхха хургдолаш планашта организационно-технически обосновани яр. Цу тайпара обоснованеш хилар — динамовски метод дегӀаяра керда этап.

Обосновани — личнин планацара документ-приложени я, цо хьахьокх сенах эп болхлочо ер е вож къахьегама овсарлена тӀатохаш йола процент. Царна юкъе — керда станок, инструмент балха юкъейоалаяр, изделе конструкци, технологически процесс кхы а дикагӀа тоаяр, иштта опыт дӀа-хьа хувцар, лешар. Конструкторашии технологаши бехктокхаме ба шоашта дӀатӀайилла мероприятеш балха юкъеяхьара. ГӀон йолча службай — ремонтникий, крановщикий, транспортникий и. кх. дӀ.— балха керттерча производства болхлоша ши-шийн планаш толаме кхоачашъярга хьежжа мах бу.

Советски Союзе 700 совгӀча предприяте динамовски метод шоай балха юкъейихьай. Из ларде а лувцаш доаха толамаш — эггара йоккхагӀйола агитатор я. ТӀехь-тӀехьагӀа дукхагӀа ба тха методагӀа болх бераш, царех хӀаране ши-шийн дар юкъекхухь цунна. Кердадар, дикагӀдар оаха хьаэц.

Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна тха коллективо низкъала социалистически декхараш тӀаййцад. 1977 шера 7 ноябрь тӀакхоачаш пятилетка шин шера лаьрхӀа къахьегама овсарле дегӀаахара темпаш хилийта, шера задани 28 декабре кхоачашъе, 500 эзар сомах планал тӀех продукци йохка лерхӀ оаха. Иштта, кердача продукце цхьайтта тайпа арахецаргйолаш да тхо.

Владимир БЛЕСКУНОВ,
(АПН).

Оаха яздаьчун легагӀа

«Жоп хӀана лац?» яхаш яр соакха 18 ноябре «Сердало» газета тӀа кепатеха критически статья. Цу тӀа бехк бора КПСС МагӀалбика горкома секретара 1976 шера 13 марта «Хьув кхийна цӀолак» аьнна корта я болаш кепатехача критически материала редакцена доагӀаш дола жоп ца далара.

Дукха ха йоаццаш КПСС МагӀалбика горкома хьалхарча секретара П. Г. Кащеева редакцега дайтача письмо тӀа аьннад:

«Жоп хӀана лац?» яха статья йийцай НГДУ «Малгобекнефть» ОРС-а партийни организаце.

Болхлой кадраш хержареи уж дӀа-хьа нийсбареи царна кхетам балареи балха цӀенхаштта кхоачамбоацараш нийсдалийтарах, ОРС-а начальника нов. Ганиевна КПСС горкома бюрос выговор яьй».

СВЕРДЛОВСКИ ОБЛАСТЬ. 500 эзар киловатт мощность йола ворхӀлагӀа энергоблок хьаеш латт Рефтински ГРЭС-е, «Уралэнергострой» треста коллективо дош деннад энергетика Денга — 22 декабре — из болх бе йолаялийта, аьнна.

Шу доладелча денз энергоблока ларда чуетта яьннай 11 эзар кубометр бетон, вӀашагӀъеххай 2,5 эзар тонн металлоконструкцеш.

Из агрегат болх бе йолаелча ГРЭС мощность 2,3 миллион киловаттага кхоачаш лакхлургья.

СУРТА ТӀА: ворхӀлагӀа энергоблок хьаеча.

Э. КОТЛЯКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Уголовни розыска инспектор

Нохч-ГӀалгӀай АССР чурча гӀулакхий министерства Сийлен Доска тӀарча Шалински РОВД уголовни розыска воккхагӀволча инспектора Хизриев Зубайра портрет бӀаргадайра сона. Массанена а йоккхалуш яц из сийле.

Геттара нийса да из, — аьнна аз яхачоа мутӀахьа хилар Шалински РОВД начальник майор М. А. Даргаев. — Уголовни розыска воккхагӀвола инспектор Хизриев Зубайра массане а сий деш ва тха отделене. КПСС член, кагирхой хьехамча ва из. Иштта РОВД берригача болхлошта дисциплина хилара, тӀадиллар лерттӀа кхоачашдара, кхыбарашта массаза шийгара масал гойташ хьавоагӀа нов. Хизриев. ХӀаьта юкъара болх а дика кхоачашбу хӀанз эпсарий сийлен суда председатель волча Зубайрас.

ХӀанз сона хьалхашка ва ханна къона, лакхача дегӀара, тӀахаьнна вола милице капитана форма тӀаювха нов. Хизриев.

Шийх лоацца дувц Зубайра: «— 1941 шера Серженъ-Юрта ваьв со. — Укхаза чакхъяьккхай бархӀ класс. ДӀахо дешаш хилар № 8 йолча Шалински юкъерча школе. ТӀаккха Советски Эскаре гӀулакх дир. Цига комсомоле вахар. Отделене командир хилар. Укхаза дӀанийцар КПСС члена кандидаталла. Эскаре волаш дагадехар милице балха ваха.

Эскаре гӀулакх даь цӀавенача тӀехьагӀа КПСС Ленински райкома рекомендацех милице органашка балха хьожавир со. Юххьанца болх бир Ведана участкови инспектораллэ. 1972 шера Нохч-ГӀалгӀай АССР чурча гӀулакхий министерства Шаьла уголовни розыска воккхагӀволча инспекторалла хьожавир со. ХӀанз СССР МВД Академе заочно дешаш ва».

Иштта я Зубайра лоацца биографи. Цхьабакъда зем боккхачоа цунна тӀехьашка бӀарга-м гургья цу халача, бакъда халкъа чӀоагӀа эшача балха тӀа цо наб ца еш дӀаахийта бийсаш.

— Уголовни розыска болх, духхьал цхьа саг деррига ше де велча, толамца дӀагӀоргбац, — яхаш дувц нов. Хизриевс. Оаха массаза а района общественноста новкъосталца бу из болх. Аргунски ялат дӀачуйидеча пункте хиннача цхьан гӀулакхах масал доаладергда аз. 360 килограмм ялат лочкъадарца паччахьалкхен киса кулг дахийта беннабар Вахмурадов-гӀар мари-сесаги. Хьа я лийца суд йир царна. Цу гӀулакха тхона новкъостал дир город Аргуна халкъа тӀахьожамхоша.

Уголовни розыске ше болх беча хана денз дукха общественни порядок телхаераши социалистически рузкъа лечкъадераши гучабаьхаб Хизриев Зубайра. Из болх беш дуккхаза а шийн вахара кхерам тӀаотташ моттигаш нийсъеннай цунна. Цхьабакъда, цу ерригача кхерамеча ханашка бокъонаш телхаерашта хьалхашка цкъа кхеравенна юха-м ваьннавац ленински парте хьалкхеваь денал дола саг.

Масала, дувцаргда вай хӀанз дукха ха йоаццаш хинна хӀама. Вежарий Куркаев Багаудини ЯрагӀии Абдулмажиев Абдурахьманаца Дагестанера Веданa хьавоагӀа шофер вайхавар, ве дага а болаш. Шийх доаллача иразa царна кӀалхар а ваьна милице цу гӀулакхах хоам бе вӀаштӀехьдаьннадар цуи. Цу сахьате Зубайра а юкъеволаш оперативни отряд яхар зуламхой лувца. Ерригa 20 минут мара яланзар къуй хьалохаш. «Камаьхалъяьнна къоал» хестадеш сакъердаш баггӀачара хьалийцар зуламхой. Кастта суда хьалхашка овтгаргба уж.

Даккха хӀама доацаш порядок лораеча къахьегар бахьан долаш Нохч-ГӀалгӀай АССР, иштта СССР чурча гӀулакхий Министерстваша дуккхаза а Сийлен грамоташи ахчан премеши тийннай Хизриев Зубайрайна. ХӀаьта хӀанз дукха ха йоаццаш СССР МВД цӀерагӀа торжественни вӀашагӀ а кхийтта «За безупречную службу» яха медаль елар цунна.

Хала, кхераме, дагадоацар нийслуш ба воккхагӀволча инспектора болх. ХӀаьта цу тайпара професси дукха езаш а ва Хизриев Зубайра.

А. МАЛАКОВ,
хьехархо.

СОВХОЗА—КЕРДА ТЕХНИКА

Малгобекски районе массехк комсий совхоз йиллай. Паччахьалкхено цу боахамашта эшаш йола техника лоаттаю. ХӀанзале хьакхьачай шиъ «Нива» яха ялат чуэца комбайн, цаӀ силос чуэца комбайн, «ДТ-75» яха трактор, тӀехьбувза гӀирс, кхыйола техника.

ХьалхагӀа хала дар мукх кхухьача машинашца нах дӀахьа кхувла. Цудухьа «Советский» совхоза цу гӀулакха лаьрхӀа керда «Кавз-685» яха автобус яйтай. Из автобус лехка бокъо еннай хьалха механизатор хиннача, йоккха опыти говзали йолаш волча шофера Хамчиев ИбрахӀима. ЧӀоагӀа тешал а сий а ду И. Хамчиева цунца цхьан болх беча новкъосташа — гӀулакхацеи эзделацеи из воландаь.

М. ДАСКИЕВ.

Лазарех лораде хьайбаш

Доахан дажача моттигашка хулаш йолча фачкаргаша дӀаюха тела пироплазмидозни лазараш вай республике шерра дӀадаьржа а хьайбаш леладеча боахамашта тоъал доккха зе деш а да.

Бакъдар аьлча, республике цу лазарах цамогаш хула доахан 1976 шера 2,3-эза кӀезигдир 1975 шераца нийсдича. ХӀаьта а, цу лазарах хӀанз а дукха цамогаш хул доахан республика боахамашка. Масала, 1976 шера цамогаш хиннача 1885 бежанах колхозашка цамогаш хиннад 617 бежан, совхозашка — 287, бахача наьха шоай доалахьарча доахах 1021 бежан. ХӀанз бӀаьсти яларцеи температура лакхъяларцеи дувзаденна, арара фачкаргаш чӀоагӀа еб, доахана тӀаеттаяла йолалу. ТӀаккха хӀаьта, дӀабаьннабац-кх республикашка гӀолла пироплазмидоз яхача лазара доахан цхьатарра цамогаш хилара кхерам, цудухьа хӀара шера республика территоре тӀа цу лазара духьала дарбан-профилактически гӀулакхаш чакхдаханза балац ветеринарни специалисташ.

Укхаза белгалдаккханза дергдац, ветеринарни гӀулакх дика вӀаштӀехьдаьккхача, фачкаргашта духьала каст-каста а хан-ханнахьа а доахана обработка еча моттигашка уж кхераме ца хилари, хьайбай боахам дегӀабара цар дукха зе ца деш хилари.

Хьайбашца хулача пироплазмидозни лазарашца лоаттабеча къовсаме укх тӀеххьарча шерашка дикка толамаш даьхад Шалински, Урус-Мартановски, Ачхой-Мартановски, Ножай-Юртовски, Веденски, Сунженски районий ветеринарни службаша. Масала, соахка цу районашка белгалъяьннаяц хьайбаех пироплазмидоз яха лазар кхийтта цхьаккха моттиг, хӀаьта Шелковской районе цу лазарах цамогаш хиннад 937 бежан, Гудермесски районе — 287 бежан. Кхетадеш да, из бахьан долаш доахана продуктивноста дукхалаи дикалаи доккха зе хиннилга.

Из ца хилийта йиш йолаш дар, нагахьа санна доахана, профилактически гӀулакхa, хлороса 1 процентни раствораца опрыскивани яьйларе е арсенит натре 0,16 процентни раствораца хӀара 6—7 ди массаза доал ваннашка лувчадаьдаларе, къаьстта а бӀаьстанахкан замалахьа. Химиопрофилактика а лаьрхӀа апреле дӀайолаяь октябрь-ноябрь беттага кхаччалца 7 процентни азидина е беренила раствораца обработка е эза доаханна, хӀара хьайбан дийнача дозалга хьежжа.

Б. ДИКАЕВ,
Нохч-ГӀалгӀай Ӏилма-тохкама ветеринарни станце воккхагӀвола Ӏилман болхло, ветеринарни Ӏилмай кандидат.

Доазол дехьара

БОЛГАРИ. Къаьнарча Іаьдалех хиннача тайпара бера цӀи туллача дийнахьа къонача даьнен наьнен тӀера кхорзаенна а йола маькх лу — Вахара символ я из.

София — Пресс — ТАСС сурт.

Ангола кофи

Йицлургйоаца уйла дег чу йоссаю зиза тохаш латтача кофе кхайга хьежача. Хозалга диллача шийна нийсса кхы цхьаькха доаца дувхар кофе гаьнашта тӀадувхаш дола шура санна кӀай зизаш: къаьгга хьагӀуш да мошача тропически баьццарча гӀана юкъера. ХӀанз кӀай зиза Іодожаш латт, хӀаьта цӀе бесса ласташ латтача гии гайдолгаша дагадохийт керда хьувкъам чуэца беза ха таргагӀортар. Цу тайпара кӀайцӀе бос бола кхаш бӀаргагургда хӀанз из маьхера юртбоахама культура кхеча Ангола 16 провинцех 9-нахьа.

Ангольски кофи дунен халкъашта юкъерча кофейни рынке довза дукха ха я. ХӀара шера Анголера кхыча мехкашка дохкя кхахьийтад массаза а чӀоагӀа хоатташ хинначен мехка тоъал дукха валюта телаш хинначен кофе 200 эзар тонн.

Кофи кхедара — Ангола юрта боахамерча керттерча доакъоех цхьаннена — эггара доккхагӀа зе хиннад тӀом болча хана. Куанза-Норте, Уиже, Бие, Бенгела, Кабинда, Маланже, Уамбо яхараш санна йолча провинцей цӀераш дика йовзаш я. Дукха ха йоацаш а тӀехьа Анголе лаьттача тӀема сводкашка хьехаеш яр уж. Духхьал уж провинцеш яр керттерча даькъе кофи кхедеш хиннараш. ХӀаьта тӀехьашка йоалача хана ФНЛА-и УНИТА-и бандаш мамогта дукхагӀа халкъа зе де гӀийртараш а духхьал уж районаш я: кофе гаьнаш цӀераш а етташ йоагаьй цар, хьувкъам хӀалакбаьб, транспорт дӀайигай, кофе кхаш форда порташцеи кофе чакхдоахача предприятешцеи дувзадолийташ хинна тӀаьш лелхийтад.

Эггара хьалха шоай гӀулакхаш дӀадоладича денз къаьстта чӀоагӀа уйла тӀайохийтар, хӀанз а йохийт Ангола мукъаяккхара Къаман боламои (МПЛА) НРА правительстваи мехка чӀоагӀа лоархӀаме дола юрта боахама из дакъа юхаметтаоттадаран айдаран. МПЛА баьча тӀахьехамагӀа мехка бахача наха массе метте дакъа лаьцар «кофе эггара хьалхара халкъа хьувкъам» чуэцача. ГӀулакх миштад аьлча, 500 эзар гектар совгӀа лаьтта дӀалоацача кофе кхашкарӧ балхаш дукха хӀама ца эшаш дерригаш а кулг-кара деш да. КӀезигагӀа лаьрхӀача а, духхьал хьувкъам чуэцара эш 200 эзар совгӀа саг.

ХӀанз а тӀехьа мехка керттера беркат долаш лус кофи, ихаш дувц Куанза-Норте провинцерча специалисташа. Нагахьа санна лерттӀа Іунал а деш лелаеш хилча — ший ханнахьа оасар дича, удобренеш тайсача, хий дийхкача — кофе цхьан гаьно 40—50 шера хьувкъам тергба. Цхьабакъда ангольцаш хӀанззе а денз йоакхо еш ба кофе тӀехьатӀайоагӀача ханарча хьувкъама, кофе кхаш кердадахаран хьувкъам лакхбаран тӀадерзадаь гӀулакхаш чакхдоах. Куанза-Норте яхача провинце (дерригача ангольски кофех 40 процент цо тел) хьалъяьча къаьсттача питомникашка кхе а еш кхычахьа дӀаювгӀ пхи ну даьначул тӀехьагӀа эггара хьалхара хьувкъам лургболаш йола кофе гаьнаш.

Ангола правительства хьадда гӀулакхаш чакхдоах юртбоахама гӀулакхий еррига система овлангара денз эргаяккхара. ХӀаьта из эггара хьалхарча аргӀанна кофейни даькъа доагӀаш а да. ХьалхагӀа кофи леладеш хиннача частни, капиталистически сектора меттел хьа а яь, низ болаш йоагӀа паччахьалкхени кооперативни сектор. Еррига экспорт хӀанз паччахьалкхено тӀахьожам лоаттабеш я. Мехкара байдда дӀабахача португальцех дисача боахамий ларда тӀа юртбоахама кооперативаш йохкаш латт. Хьувкъам чуэцача хана паччахьалкхено транспортаца а нахаца а новкъостал ду царна. Кагий кхаш шоай доалахьа долаш болча ахархой цезалаша (уж хӀанз а кӀезига бац Анголе) чӀоагӀача маьхех дувкк паччахьалкхента кофи.

Анголе Іалаьмате чӀоагӀа уйла тӀайохийт хьувкъам чуэцача дуккха нах юкъеозара. МПЛА активисташа нах дӀакхетабу, кофи хӀанз денз дӀа халкъа доалахьа хиларахи из чуэцача массане а дакъа лацар а из цӀенбаь дика чуэцара а, хӀаьта долче, къаман экономика чӀоагӀъяра а хиланза даргдоаца гӀулакх хиларахи. Хьувкъам чуэца кийчо еча хана берригача мехка добровольцаш дӀаязбеш пункташ йохк. Кофе хьувкъам чуэцача хьинаре дакъа лоац МПЛА членашеи цун кагирхой организацешеи, студенташа, деша багӀача кагирхоша, болхлоша.

«Кофе шоллагӀа халкъа хьувкъам» чуэцара кийчо еш латт хӀанз НРА. Цу гӀулакха чакхбаккха безар Іалаьмате боккха организационни болх ба, балха кулгаши транспорти ца тоъар, наькъаш минаш а ехкаш, фунгагӀа-моллагӀа даь а ангольски халкъа маьршача къахьегама новкъарле е гӀертача контрреволюционераша хадданза леладу тийша балхаш теркал а деш.

Анголана боккхача лоархӀаме да Ангола кофи ийдеш дола мехкаш дукхагӀа хилар а. Нагахьа санна хьалха керттерча даькъе из ийдеш хиннараш ВӀашагӀкхийтта Штаташ хиннаяле, хӀанз из эггара дукхагӀеи тешшамеи ийдерех я Советски Союзи кхыдола социалистически мехкаши.

В. КУДРЯВЦЕВ, ТАСС корреспондент.

Луанда.

ПАТРИОТАШ КХЕБАРА

ХьатӀакхувча тӀехьенна кхетам балара керттерча формаех цаӀ я царна тӀема-патриотически кхетам балар. Тха района педагогически коллективаша из болх бу школай планашка а хьехархоша деча кхетама балха планашка а хьежжа. ХьатӀакхувча тӀехьенна тӀема-патриотически кхетам балара йоккха опыт я № 2 йолча Орджоникидзевскерча юкъерча школа. Цига традици а хинна дӀаэттад Сийлахь-боккхача Дай-мехка тӀема юкъе дакъа лоацаш хиннарашца хулаш дола вӀашагӀкхетар. Классашка кийч а деш, дувцаш да багагӀара журналаш. Масала, цар темаш хул: «Из эрсий аьшк санна чӀоагӀа салте—тӀем тӀа Сталинград лораяьр», «Советий эскара тайпаш хьахинна ди», «Легендарни комдив» (В. И. Чапаевна хетаяь), кхыяраш а.

Дуккхача шерашка цу школерча лер лехараша гулъяьй из школа йистеяьккхача — Сийлахь-боккхача Дай-мехка тӀем тӀа хиннача нахах йола материалаш. Уж ерригаш а вӀашагӀтехай «Ераш вай школе дешаш хиннаб» яхача стенда чу.

Пионераша чӀоагтӀа гӀулакх ду байнача бӀухой кашамаш цӀена лоаттадара, цар хӀара шера зизаш догӀ цу кашамашта гонахьа, памятникашта хьалхашка венокаш ехк. Пионераша письмошца бувзам лоаттабу Орджоникидзевски станице байнача а дӀабехка боахкача а бӀухой гаргарча нахаца.

Грозне тӀема сийлен моттигашка хьожаш экскурсе баха хилар лакхерча классашкара дешархой. Боккха чулоацам болаш яр иттлагӀча «А» классе цуи кулгалхо йолча І. А. Веселовас «Сталинград лораяь лоамаро» яхача темагӀа яь къонахчала урок. Из хетаяьяр Советски Союза Турпала Нурадилов Ханпашайна. Цига кийчдир «Волгоград — город-Турпал» яха стенд.

Дешархоша боккхача безамца ладувгӀ Сийлахь-боккхача Дай-мехка тӀема юкъе дакъа лоацаш хиннача, шоай хьехархо волча Г. А. Микертумова, А. В. Истратова, М. А. Шальнова дувцарашка.

БархлагӀча классашка деша дагӀача бераштa юкъе хилар «Жи варий, бераш» яха конкурс. Школа юкъара комсомольски собрани хилар «Къонал тӀемашка — къонахчала ювлар» яхача темах.

Шоаш деша баьгӀа школа йицлац хӀанз военни училищашка дешаш болча кагийча наха. Уж цу школе хьоашалгӀа баьхке а хул. Масала, иштта школе вена хилар Саратовски военни училище деша вагӀа С. Ферзаули. Дешархошта беседаш е баьхке хул милице болхлой Л. С. Габулаева, Ю. В. Ли, кхыбараш а.

ТӀема-патриотически болх дика бу № 3 йолча Орджоникидзевски юкъерча школе а. Цига яьй «Москвана юххе немций эшабар», «Тулана—город-Турпал яха цӀи ялар», «Советски Герзашцарча Низий истори», «Сталинграде хинна тӀоми цун исторически лоархӀами» яха а кхыйола а беседаш. Уж беседаш яра школе хьийхабар тӀема ветеранаш А. З. Литвиненко, В. П. Зиновченков. Школа дешархошта дукха дезаш да «Орленок» яха ловзар.

Пионерашеи комсомольцашеи хьинаре дакъа лаьцар фашисташта духьаларча тӀема турпалашта хетаяьча дружинни сбора юкъе. Цар йир Луис Корвалан ваь 60 шу дизара хетаяь митинг.

Исторе урокашка а классе боацаш беча кхетама балха тӀа а дешархоша Іомаду граждански Сийлахь-боккхача Даймехкеи тӀемаш тӀа советски наха карагӀдаьнна денал дола гӀулакхаш, цар къонахчал. Даьхе лорае уж санна кийчбалара уйла чуйосс.

Е. СТИХИНА, КПСС Сунженски райкома инструктор.

ІАЬРЖАЧА ФОРДА ЙИСТЕ САЛОІАРГДА

Март бутт чакхбоалача деношка ВЛКСМ ЦК-с путевкаш а енна «Артек» яхача Дунен халкъашта юкъерча пионерски лагере салаӀа вахав вай республикера 16 дешархо.

Уж ба дешара отличникаши дикагӀа бола общественникаши. Шовзткъа ди доаккхаргда цар цига салоІаш а дешаш а.

Укх шера, комсомола обкомо беча хоамах, Нохч-ГӀалгӀайчена 140 дешархочо салоІаргда Іаьржача форда йисте уллача цу башха-хозача лагере.

Ф. МАЛИНИН.

Хьалхара зизаш. И. ПЛИЕВА фотоэтюд.

Тахани кхоанеи хургда

9 АПРЕЛЬ

В. И. Ленина цӀерагӀа культура Дворец. 13.00. № 2 йолча профессионально - техничес к и училища дешархошта лаьрхӀа «Советско - китайски гӀулакхаш» яхача темах лекци. 16.00. Урус - Мартановски район. П. Мериме пьесах «Кхалсаг-гӀарбаш» яха халкъа - драматически театра спектакль. 18.00. Лекционни зал. Болх бу «Кругозор» яхача кагирхой киноклубо. 19.00. Халхара зал. Кагирхой салаӀара сайре.

Химикий культура Дворец. 12.00. Наькъашка лелара бокъонех йола КВН. 13.00. Тематически кино хьоккхар. 17.00. «Къовсамеи къахьегамеи иллеш» яхача темах духовой оркестра концерт. 18.00. «Дерригa ха безам ба са» яха кинопанорама.

«Красный молот» завода культура ЦӀа. 17.30. Кинолекторий. «Советски обрядаш» яхача темах йолча книжни выставкера беседа. Тематически кино хьоккхар.

Пролетбата цӀерагӀа культура ЦӀа. 18.00. «Орбита» яха кинолекторий. «Барттайнача, къахьегаме цхьан дезале» яхача темах документальни фильмаш хьоккхар.

Хлебокомбината клуб. 17.30. «Хоза долчун дунен тӀа» яха кинофестиваль. «Тутан Хамона шоллагӀа вахар» яха кинофильм хьоккхар.

городской сводни хора репетици. 12.00. Йоккха зал. В. И. Ленина цӀерагӀча культура Дворeца художественни самодеятельноста берий коллективай репетици. 14.00. Библиотека. Ерригсоюзни коммунистически субботника хетаяь «Сийлахь - боккхача болама наькъагӀа» яхача темах книжни выставка. 19.00. Халхара зал. Кагирхой салаӀара сайре.

Химикий культура Дворец. 9.00. Шахматни турнир. 10.00. Халхар деча коллектива урок. 11.00. Фаьлгий дунен тӀа киноникъбар. 17.00. «Мордовски АССР» яхача темах книжни витрина юхера беседа. 19.00. Вокально - инструментальни ансамбла концерт.

«Красный молот» завода культура ЦӀа. 10.00. «Филателист» яхача клуба занятии. 10.00. Йоккха зал. Берий художественни самодеятельноста коллектива хьажара хьалхара тур. 11.30. Космонавтика Денна хетаяь беседа. 12.00. Болх бу «Космонавт» яхача берий кинотеатро. 17.30. Советски иллей концерт.

Просвещене болхлой ЦӀа. 10.00. Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара хетадаь Надтеречни, Нажай - Юртовски, Грозненски районий педагогически коллективай художественни самодеятельноста хьажар.

10 АПРЕЛЬ

В. И. Ленина цӀерагӀа культура Дворец. 9.30.—11.00. «Ленин дег чу а волаш» яхача темах берашта йола кинофестиваль. 10.00. Политехнически техникума художественни самодеятельноста тӀеххьара хьажар. 10.00. Йоккха зал. Берий музыкальни школай дешархой

Пролетбата цӀерагӀа культура ЦӀа. 15.00. Духовой оркестра концерт. 18.00. «Орбита» яха кинолекторий. «10-ча пятилетка хьинаречa къахьегама гӀишлош» яхача темах документальни фильмаш хьоккхар.

Хлебокомбината клуб. 16.00. «Мордовски АССР — ленински къаман политика котъялар» яхача темах беседа. «Укхаза я са Даьхе» яха кинофильм хьоккхар.

БӀаьсти Советски Эскара мутӀарашка гӀулакх де баха безарий аргӀа хьатӀакхоачаш латт. ХӀанз республика дуккхача военкоматашка цу гӀулакха эша кийчо яь баьннаб.

Къаьстта белгалде доагӀаш цхьа хӀама да цу хьакъехьа: дегӀаца низ болаш, хьалха гӀулакх де тӀабийхачарел дуккха дикагӀа тӀема кийчо яь, дешара знаней боарам лакхагӀа болаш ба укх шера бӀаьсти гӀулакхе тӀабехаш бола призывникаш. Царех дукхагӀбараша «ГТО» нормаш кхоачашъяьй.

Советски Эскаре болхараш кийчбара болх чакхбаьннаб Октябрьски районе.

СУРТА ТӀА: допризывникашца беседа еш ва Октябрьски райвоенкомата комиссар Н. Д. Мяконький.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА ОКТЯБРА ЭГГАРА ХЬАЛХАРА «ВИЗИТНИ КАРТОЧКАШ»

Советски Іаьдал латтача шерашка вай мехка арахийцай Советски Союза 4650 почтови марка. Цар тӀа дувц Октябра идеалаш кхоачашъеш Коммунистически партеи советски халкъои беча боккхача балхах. Къаьстта теркам тӀаозаш я вай мехка араяьнна эггара хьалхара почтови маркаш.

Миштад уж эггара хьалхара Советски Союза «визитни карточкаш»? Сенца белгала да уж?

Уж маркаш — эггара хьалха, заман исторически документаш да. Цар тӀа хьахьекхад адамлен исторе чухь боккха хувцам хилар — Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци котъяьнначул тӀехьагӀа дуне ши система а хинна декъадалар.

...ЧӀоагӀача бе доалла деза тур техе тед зӀанараш. Цу тайпара сурт тӀадолаш я Октябра хьалхара шу дузаш арахийца марка. Цу хьакъехьа 1918 шера 12 октябре «Известия» яхача газета тӀа лаьрххӀа хоам беш РСФСР почтайи телеграфийи Халкъа Комиссара В. Н. Подбельске яздаьд: «...Укх шера 25 октябре денз йохка йолаю керда революционни почтови маркаш». Маркаш тӀа латта «Россия» яха дош къаьнача орфографегӀа яздаь дале а кхыча тайпара, кердача, революционни тайпара да из дош: Росси 1917 шу хилалехьа хинна социальнии къамани Іоткъамий паччахьалкхе хиннаяц цу хана. Из хиннай керда Росси, болхлой-ахархой дуккхача къамех латта паччахьалкхе.

Цул тӀехьагӀа арахийцача советски почтови маркай сери 1921 шера августе араяьннай. Цу маркаш тӀа эггара хьалха хьахьекха хиннай кӀоарга чулоацам бола къонача социалистически республика эмблема — «Марси жӀови». МоллагӀча дешашца оалачул къаьгагӀа хьахьокхаш хиннай цо городеи юртеи доттагӀалени цхьоагӀони идея.

Къаьстта белгала хиннай «Мукъаваьккха пролетарий» хьахьокхаш вола почтови марка. Хьалбаьннача маьлхо шийи зӀанарашца сийрдаяьккха, капитализм эша а я кердача вахарга, коммунизмага бода никъ хьабийллача болхлочун низ бола фигура.

Маркай аргӀанара сери хетаяь хиннай Сийлахь-боккхача Октябра 4 шу дизара. Тамашийна белгала истори долаш я уж маркаш.

1921 шу — Октябра 4-гӀа шу. Советий республикана хала ха я из. ХӀаьта а РСФСР почто лаьрххӀа маркай сери ара а хецаш белгалйоаккх из юбилей. Цу сере маркаш тӀа къаьстта теркам тӀаозаш ба зӀамига пхи са бола седкъилг. Вай маркаш тӀа эггара хьалха баьнна хиннаб из.

Вай хана чӀоаггӀа тамаш ерг-йолаш хӀама да уж маркаш 100, 1000, 10000, 100000 сома маьха хинна хилар. Цу цифраша дагайохийт маьха дайденна ахча хинна ха, инфляце шераш.

1922 шера талант йолча советски художника И. Дубасова яздаь Октябра 5 шу дизара хетадаь сурт маркаш тӀа доал: «1917—1922» яха юбилейни цифраши» РСФСР яха алапаши лакхача кхерий тӀа харш доаккхаш яздеш воал болхло.

Къахьегама эмблемашта тӀехьа маркаш тӀа арадоал Советий мехка бокъонца болча дай — болхлойи ахархойи сурташ. 1922 шера И. Шадрас хьаду скульптурни портреташ «Болхло», «ЦӀе эскархо», «Ахархо». Уж цу шера маркаш тӀа доах.

Хьалххара советски маркаш... Исторе са доахаш санна цу шерашка Октябро хьакхелла Советски паччахьалкхе дегӀайоагӀаш, низ болаш латташ хинна хилар ходолийт вайна маркаша.

А. СТРЕМОУХОВ, ВОФ Нохч-ГӀалгӀай отделене правлене председатела заместитель.

САМОЛЕТАШЦА ЛЕЛА!

Грознерча аэропортера хӀара денна хан-ханнахьа Москве, Волгограде, Ростове, Киеве, Днепропетровске, Элисте, Минеральные Воды, Шевченко, Баку, Астрахане, Каспийске, хӀаьта 8 апреле денз — укх деношка: шинара, ера, пӀаьраска, шоатта, кӀиранди—дӀаух самолеташ.

Город Грознерча Аэрофлота агентстве 1—10 ди хьалха дохкаш да билеташ.

Авиабилетий мах — 1977 шера 1 апреле денз Грознера

Днепропетровске	— 26 сом
Москве	— 34 сом
Волгограде	— 18 сом
Минеральные Воды	— 11 сом
Шевченко	— 15 сом
Ростове	— 19 сом
Краснодаре	— 17 сом
Баку	— 17 сом
Элисте	— 13 сом
Астрахане	— 14 сом
Адлере	— 20 сом
Киеве	— 32 сом

26 апреле кхаччалца Аэрофлото льготаш йолаш мах дӀа-юха кхувла лерхӀ.

ХӀама хатта безам бар укх адресагӀа ваха веза: гор. Грозный, Полежаева улица, 9/31. Агентства телефон — 2-75-46.

Кассаш болх беш я 9 сахьат даьлча денз 17 сахьат даллалца, перерыв а йоацаш.

ТЕЛЕВИДЕНИ

9 апрель

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердалараш. 9.10 — Іуйранара гимнастика. 9.30 — «Выставка Буратино». 10.00 — «Дай ноаной, шоана». 10.30 — «Іуйранара почта» яха музыкальни программа. 11.00 — «Художникех дола дувцараш». РСФСР халкъа художник Зверьков. 11.25 — Литературни дешараш. 12.00 — Музыкальни абонемент. 13.00 — «Спортлото» тираж. 13.10 — «УнахцӀено». 13.40 — «Дмитрий Гнатюк» яхача фильма-концерта премьера. 14.40 — «Король Дроздобород» яха художественни фильм. Германски Демократически Республика. 16.05 — Оперетта артистий концерт. 17.00 — «Хьайбай дунен тӀа». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Мультфильмай программа. 18.55 — «9-гӀа студи». Передача дӀахьу политически обозревателa В. Зорина. 19.55 — «Паруса кӀалха кхалхар» яхача телевизиони художественни фильма премьера. Хьалхара сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Паруса кӀалха кхалхар» яхача телевизионни художественни фильма премьера. ШоллагӀа сери. 22.35 — Доазол дехьарча эстрала мукъамаш. «Передача йистеяьлча — кердадараш».

II ПРОГРАММА

13.10 — «Патриот» яхача телевизионни альманаха 28-гӀа выпуск. 13.40 — Киножурнал. 13.50 — Телехьажархой заявкаех дола концерт (нохчий меттала). 14.25 — «Кемаша махьарч а детт, дӀа а ух» яха художественни фильм.

10 апрель

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Берашта йола Іуйранара гимнастика. 9.30 — «Гургал бетта сахьат». 10.00 — «Советски Союза гӀулакх деш ва». 11.00 — «Орленок» яхача телестуде юнкораш Советски Союза шозза Турпалца, СССР летчикаца-космонавтаца Шаталовца вӀашагӀакхетар. 11.50 — «Пионери» яха киножурнал. 12.00 — «Музыкальни киоск». 12.30 — «Юртара сахьат». 13.30 — Боккхача наькъа этапаш. «ДӀахьалха йолле, ха» яха художественни фильм. ШоллагӀа сери. 14.50 — Чайковский. «Итальянски Каприччио» дӀалокх Центральни телевиденеи Ерригсоюзни радиои симфонически оркестра. Дирижер Шостакович. 15.05 — Тахан мехка фегарча тӀема оборона бӀуи Дида. Мехка фегарча тӀема оборона бӀуи Керттерча командующе, Советски Союза Маршала Батицке выступлени. 15.20 — Музыкальни программа. 16.15 — Дунен халкъашта юкъера панорама. 16.35 — «Болгарски цирк». Телевизионни документальни фильм. Болгаре Халкъа Республика. 17.00 — «Киноникъбархой клуб». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Мультфильмай программа. 18.45 — «Доазол дехьара хьаьший бӀаргашца Советски Союз». 19.00 — Хоккеих ловза дунен халкъашта юкъера вӀашагӀакхетар. Швеце сборни — Советски Союза сборни. Швецера трансляци. 21.15 — «Ха». Информационни программа. 21.45 — «Шоана хетар». Передача йистеяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

14.50 — «Зорька». Пионераштеи дешархоштеи йола передача (гӀалгӀай меттала). 15.20 — Киножурнал. 15.30 — «Къона ленинхо». 16.00 — «Заречни улица тӀара бӀаьсти» яха художественни фильм.

РАДИО

9 апрель

6.30 — Ялат чудахьилга лакхдара тӀехьа. «Гехинский» совхозера передача (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Ашараш (гӀалгӀай меттала). 8.25 — «Къонал» яха радиовыпуск. 8.55 — Ашараш. 14.30 — Литературни передача. ДӀаеш автора. 15.00 — ВОС художественни самодеятельноста доакъашхой выступлени. 15.40 — «Йоазонхо а пятилетка а» яха Боков Ахьмада литературни передача (гӀалгӀай меттала). 16.00 — «Кавказа Іуйре» яха радиожурнал. 18.30 — Халхара ашараш (нохчий меттала).

10 апрель

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.18 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.25 — Хоамаш. 7.35 — Ашараш. 8.25 — «Шоана дукха еза ашараш». 12.10 — «ЗӀокмоза» яха сатирически журнал (нохчий меттала). 12.30 — Ашараш (нохчий меттала). 15.15 — «ЦӀе сийгаш» (гӀалгӀай меттала). 15.45 — Авиоотрядера передача. 16.00 — КӀирандийнахьара ашарий программа. 16.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск. 18.30 — Иллеца доттагӀал дарашта дола концерт (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гӀоллеи Грознеи морхаш а йолаш йоачаш а йоацаш, малхбузехьара секунде 3—7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилеи, фегара температура республике 12—17, Грозне 14—16 градус йӀовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоанеи ломмеи морхаш а йолаш, лоадама йоачаш а йоацаш, тайп-тайпарча оагӀонашкахьера секунде 3—7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 3—8, дийнахьа 13—18 градус йӀовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ГЕРЗ ДІАДАККХАРА ДАЬКЪЕ БАЬККХА ЛОАРХІАМЕ ГІА

Пхи шу хьалха, 1972 шера 10 апреле мехкаша-депозитарияша — СССР-о, США-с, Англе — кулгаш яздир бактериологически (биологически) а токсинни а герз кийчде, хьаде, Іоаде бокъо ца лучеи из цӀендаь хӀалакдечеи Конвенцена. Цхьан ханна Москве, Вашингтоне, Лондоне кулгаш яздара хьайийлла яр Конвенци. Цу хана денз цу документа кӀал кулгаш яздаьд 100 совгӀача паччахьалкхено, итташ мехкаша ратификаци яьй цунна. 1975 шера 26 марта денз чӀоагӀъеннай Конвенци.

Конвенци кийчъяро ООН-е санна а Женеверча герз дӀадаккхарах йолча Комитете а дуккхача паччахьалкхенаша тӀатеӀӀа къахьегилга дӀадийхар. 1971 шера декабре 110-не тӀехьа кхадж а тоссаш ООН-а генеральни Ассаблея XXVI сессе къоабалйир Конвенци, хӀаьта цу ханна тӀайийцар тӀема гӀулакхашта лаьрхӀа къаьстта токсични йола химически веществаш дӀахо а кийчъелга, хьаелга, Іоаелга соцадар дехаш деррига паччахьалкхенашка кхайкарал деш йола резолюци.

ЛархӀа а доагӀаш геттара дукха нах хӀалакбу герз лоархӀаш да бактериологически герз, хӀаьта из цхьадолча даькъе атомни е водородни бомбал кхерамегӀа а да. Масала, нах хьулабанза йолча моттиге цхьан стратегически бомбардировщико ядерни герз эккхийтача 30 квадратни километра тӀа зе ду, хӀаьта биологически герзо зе ду 100 эзар гаргга квадратни километра тӀа. Уж цифраш вӀаши нийсйича къаьгга гу дуккха геттара кхераме лазараш хьоадеш йола бактереш, вирусаш тӀема гӀулакхашта юкъеяьхача мел доккха Іалаьмат тӀакхоачадергдар наха. Нагахьа санна фармацевтически промышленноста оборудовани йолча моллагӀча а мехка мел эша бактериологически а токсинни а потенциал хьае йиш я аьлча кхы а дикагӀа холу адамленна тӀалатта Іазап.

Цудухьа чӀоаггӀа хьаллаца а могаде а дезаш да Конвенцена кулгаш яздари из тӀаэцари. Дунен халкъашта юкъерча гӀулакхий исторе чухь герз дӀадаккхара даькъе корта а болаш эггара хьалха даь хӀама да из. Конвенце тӀа кулгаш яздаьча паччахьалкхенаша шоашта деккхар тӀайийцад нийс бетта дерригa бактериологически герз а из лелаеш йола средстваш а хӀалакъяь дӀаяха. Цох латт Конвенце принципиальни лоархӀам. Дунен халкъашта юкъерча политике хӀанзалца ца хинна хӀама лархӀа доагӀа цох, хӀаьта цо герз дӀадаккхара кхыча доакъошка лоаттабу къовсам толаме чакхбала йиш йолаш хилара тешам а болийт.

Укх деношка женевски къамий Дворецe болх беш я герз дӀадаккхара Комитета сесси, цига ювц Советски Союзо дӀачуденнача ядерни герза цӀендаь а массанахьа а тохкамаш де бокъо ца яларах долча Договора проект, дуккха нах хӀалакбеш долча герза керда тайпаши системаши кийч ца яйтарца а хьа ца яйтарца а дувзаденна кхыдола дешаш. Герз дӀадаккхара Комитета доакъашхой теркама юкъмоттиге я химически герз, кийчдара, хьадара, Іоадара, хӀаьта иштта Іоадаь даьннар хӀалакдара проблема. Цу даькъе йоагӀаш йола Конвенце проект 1972 шера дӀачуеннай социалистически паччахьалкхенаша.

Дуккхача оагӀонаша дакъа лоацача Женеверча переговорашка цу хьакъехьа дӀахьалхашкахьа даха йиш йий? Из гӀулакх беркате чакхдаккха йиш йий-те герз дӀадаккхара йолча кхыча форумашка, масала, Центральни Европе герзашцара низаши герзи кӀезигдара, СССР-ан США-нен юкъе стратегически герзашта доазув оттадара дешаш дувцача? Дунен халкъашта юкъерча кхерамзлен моастагӀаша яхачох из де вӀаштӀехьдаргдолаш дац. Цхьабакъда, дунен- халкъашта юкъерча гӀулакхий практико яхар кхыча тайпара да. Цо хьахьокх цӀена дог-уйла долаш, герз дӀадаккхар санна долча чоалхане гӀулакха хьалхара бехктокхам кхетабеш хилча из де йиш йолаш долга. Бактериологически (биологически) а токсинни а герз кийчде, хьаде, Іоаде, хӀаьта из цӀендаь хӀалакдара хьакъехьа пхи шу хьалха кулгаш яздаьча Конвенце къаьгга хьахьокх из ишта долга.

Анатолий СИДОРОВ. (АПН).

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гӀа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделан — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттей деношка

СФ05087. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2656.